ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! 48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 83 (13399) 1971 оной апрелиин 8, четверг | Сэн 2 мүнгэн

Түсэбтэ табан жэлэй гол зорилго гэбэл, социалис үйлэдбэриие хурдан түргэнөөр хүгжөөһэнэй, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлһэнэй, научно-техническэ дэбжэлтын ба ажалай бүтээсын ургалтые хурдадхаһанай үндэһөөр арадай ажаһуудалай материальна болон культурна хэмжээе горитойхоноор дээшэлүүлгые хангалга болоно.

(КПСС-эй XXIV съезд дээрэ А. Н. Косыгинай хэһэн элидхэлһээ).

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIV съезд тухай

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

1971—1975 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIV съездын Директиви гэһэн элидхэлые апрелиин 6-най үдэшынгөө заседани съезд зүбшэн хэлсэжэ эхилбэ.

Украинын ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ В. В. ЩЕРБИЦКИЙ, Ленинград городой Кировскэ заводой мүлигшэ Е. И. ЛЕБЕДЕВ, КПСС-эй Саратовска обкомой нэгэдэхи секретарь А. И. ШИБАЕВ заседани дээрэ үгэ хэлэбэ.

Гадаадын саанахи коммунис ба национально-демократическа партинуудай түлөөлэгшэд: Германиин Коммунис партиин түрүүлэгшэ нүхэр Курт БАХМАН, Перуанска Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь нүхэр Хорхе Дель ПРАДО, Испаниин Коммунис партиин Түрүүлэгшэ нүхэр Долорес ИБАРРУРИ, Даниин Коммунис партиин Түрүүлэгшэ нүхэр Кнуд ЕСПЕРСЕН, Сириин Араб социалис дэбжэлтын партиин хүтэлбэрилхы гэшүүн нүхэр Мухаммед Джабер БАДЖБУДЖ, Гвинейн Демократическа партиин национальна Политбюрогой гэшүүн нүхэр Лансана ДИАНЕ гэгшэд делегадууд болон айлшадаар халуунаар угтагдан, съезддэ баяраа хүргэбэ.

Промышленна предприятинуудай, барилгануудай, колхозууд болон совхозуудай коллективүүдһээ, Совет Арми ба Флодой сэрэгшэдһээ, научна зургаанууд болон зохёолой эмхинүүдһээ, комсомолшуудһаа, залуушуулһаа, Эхэ ороноймнай ажалшадһаа баяр хүргэһэн, амаршалһан, ажалай рапортнуудые бариһан олон мянган бэшэг ба телеграмма ороноймнай заха хизаар бүриһөө эдэ үдэрнүүдтэ КПСС-эй XXIV съездын нэрэ дээрэ таһалгаряагүй орожо байна.

Коммунис ба хүдэлмэришэдэй партинуудай түлөөлэгшэд: Гватемалын ажалай партиин Центральна Комитедэй политкомиссиин ба секретариадай гэшүүн нүхэр Мигель РОДРИГЭС, Тунисай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Политбюрогой гэшүүн ба секретарь нүхэр Мухаммед ХАРМЕЛЬ, Пуэрто-Рикын Коммунис партиин Генеральна секретарь нүхэр Феликс ОХЕДА гэгшэд апрелиин 6-да Москва городой партийна организацинуудта ошожо үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй XXIV съезддэ баяраа хүргэбэ.

ВА. КПСС-эй XXIV съездын делегадууд — Буряадай партийна организациин түлөөлэгшэд Улаан талмай дээрэ.
ТАСС-ай фотохронико.

КПСС-эй XXIV СЪЕЗД ДЭЭРЭ

Апрелиин 6-да үглөөнэй 10 часта нүхэр **Д. А. Кунаевай** хүтэлбэри доро съездын ээлжээтэ заседани нээгдэбэ.

Хэлсэхэ зүйлэйнгөө 3-дахи асуудалда делегадууд дамжан оробо.

СССР-эй арадай ажахые 1971—1975 онуудта хүгжөөхэ юһэдэхи табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүд гэһэн элидхэл съездын делегадууд болон айлшадаар халуунаар угтагдан, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр **А. Н. Косыгин** үглөөнэй заседани дээрэ хэһэн байба.

• • •

СССР-эй арадай ажахые 1971—1975 онуудта хүгжөөхэ юһэдэхи табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүд гэһэн элидхэлые үдэшынгөө заседани дээрэ делегадууд зүбшэн хэлсэжэ эхилбэ.

Түрүүлэгшээр һууһан нүхэр **Д. А. Кунаев** Украинын ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр **В. В. Щербицкидэ** үгэ үгэнэ.

Партимнай улам нягтаранги, хатуужанги, коммунис байгуулалтын шэнэ дүй дүршэлөөр баяжанги болобо гэжэ нүхэр Щербицкий хэлэбэ. Арад зондоо, марксизм-ленинизмын ба пролетарска интернационализмын агууехэ үзэл сурталда хизааргүй үнэн сэхэ байһанаа бүхы ажал хэрэгээрээ партимнай дахинаа харуулба.

Совет Украинын хүдэлмэришэдэй, колхознигуудай, интеллигенциин оронойнгоо экономико хүгжөөлгэдэ оруулһан горитой хубитые тэмдэглээд, бүхы Совет гүрэнэй, мүн республика бүхэнэй амжалтануудай эшэ үндэһэниинь манай обществын политическэ ба үзэл сурталай нэгэдэл, бүхы үндэһэ яһатанай аха дүүгэй хани барисаан болоно гэжэ орагор хэлэбэ. Тиимэһээ республикымнай туйлалтанууд бүхы совет арадай үүсхэн зохёохы ажалай үрэ дүн мүн гэжэ Украинын коммунистнууд, бүхы ажалшад тоолодог.

Партиин Центральна Комитедэй хүтэлбэри доро зохёогдоһон, оронoймнай экономикые дам саашадань хүгжөөлгын, арад зоной байдал нилээд һайжаруулгын научна үндэһэтэй программа хаана хаанагүй һайшаан дэмжэгдэбэ. Тэрэ программа ороной угаа ехэ экономическа хүсэ шадал дээрэ, тодорхой хараа түсэбүүд дээрэ үндэһэлдэг, арад зоной гол шухала аша туһые харадаг, тиимэһээ бүтэмжэтэй һайн байха гээшэ.

Үйлэдбэриин хүсэнүүдые тон зохидоор орон соогоо хубаажа байгуулха хэрэг хараадаа абажа, бүхы союзна республикануудай арадай ажахые түсэбтэ гуримаар, зохид хубаари тэнсүүритэйгээр хүгжөөхэ гэжэ хараалһаниинь Директивэнүүдэй проектын шухала өөрэ шэнжэнь болоно. Шэнэ табан жэл үргэн дардам харгы Украинада гаргажа үгэнэ.

Энэмнай ехэшье, харюусалгагайшье зорилго гэжэ ойлгонобди гээд нүхэр В. В. Щербицкий хэлэбэ. Тэрэ зорилго шидхэхын тулада бүхы хүдэлмэреэ һайжаруулха, арад зомнай бүхыдөө үүсхэл эдэбхи гарган, үсэд шангаар ажаллаха ёһотой болоно. Табан жэлэй түсэб дүүргэхэ шухала эрхэ нүхэсэлые эгээн лэ түрүүшын жэлдэ бии болгохо — тиимэ тодорхой хэмжээ ябуулганууд республика соомнай зохёогдожо байха юм.

Ороной арадай ажахые хүгжөөхэ табадахи табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проектые баталха гэһэн дурадхал Украинын коммунис партиин делегадуудай нэрэһээ нүхэр В. В. Щербицкий оруулба. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тулада, шэнэ табан жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада партиин ленинскэ Центральна Комитедэй хүтэлбэри доро шухала бүхы юумэ хэхээр Украинын коммунистнууд, бүхы украин арад эрид зоримгой байнад гэжэ мэдүүлбэ.

Ленинградай Кировскэ заводой мүлигшэ нүхэр **Е. И. Лебедев** үгэ хэлэнэ. Энэ предприятиие үндэһөөрнь шэнэдхэхэ талаар үнгэрэгшэ табан жэл соо хэгдэһэн ажал дээрэ тодорхойгоор энэ нүхэр тогтобо. Заводнай үйлэдбэриингөө хэмжээе саг үргэлжэ дээшэлүүлэн, табан жэлэй турша соо хорин янзын шэнэ зүйл гаргадаг болобо. «Кировец» гэжэ тракторай шэнэ түхэл модельнүүд бии болгогдобо. Техническэ дэбжэлтэ юрэнхы дээрэнь туйлахада, экономическа туйлалтаяа һайжаруулхада, коллективэй социально-соёлой эрхэ байдал, гэр байрын барилга һайжаруулхада экономическа реформо ехэ туһа хүргэбэ.

Манай баялигай гол эшэ үндэһэниинь ажалай бүтээсэ саг үргэлжэ дээшэлүүлдэг ушар болоно гээд оратор тэмдэглэнэ. Эгээл тиимэһээ станочно паркые зүбөөр ашаглаха асуудалда бидэнэр, хүдэлмэришэд һаналаа ехээр табинабди. Бүхы станогуудые һуури дээрэһээнь нэгэн доро абажа хаяад, шэнэ станогуудые табижа болохогүй гэжэ ойлгонобди. Гэхэтэй хамта, мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд олонтой — тиимэ заводуудта шэнэ машина түхеэрэлгэ олоорнь ябуулжа байха хэрэгтэй гээшэ ха.

Хүдэлмэришэдэй залуу халаание һурган бэлдэхэ асуудал дээрэ делегат тодорхойгоор тогтожо хэлэбэ. Заабариша-хүдэлмэришэд, залуушуулые һургаха шефүүд гэжэ нэрэ абаһан хүдэлмэришэдэй дүй дүршэл Ленинградта үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Хүдэлмэришэдые сэдьхэлэй талаар урмашуулгада анхаралаа ехээр хандуулхые нүхэр Е. И. Лебедев дурадхаба. Кировскэ завод нёдондо жэлэй 4-дэхи кварталайхида орбол, энэ жэлэй түрүүшын кварталда 100 трактор үлүүгээр съездын хүндэлэлдэ гаргаа. Ленинградай хүдэлмэришэд бүри ехэ хэрэгүүдые бүтээхээр бэлэн гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Шэнэ табан жэлэй түсэб тушаа Директивэнүүдэй проектые Саратовска областиин коммунистнуудай, бүхы ажалшадай нэрэһээ Саратовай делегаци хүсэд дүүрэнээр һайшаана гээд партиин Саратовска обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **А. И. Шибаев** хэлэбэ. Директивэнүүд бүришье орёо зорилгонуудые табина, научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхын түлөө, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлэй шэнэ шата нээжэ үгэнэ, арад зоной байдалай материальна болон соёлой хэмжээ шууд дээшэлүүлхэ тухай парти ба правительствын саг үргэлжын анхарал оролдолго элирхэйлэн харуулна. Областиин арадай ажахын бүхы һалбаринуудые хүгжөөхэ шухала алхам шэнэ табан жэл боложо үгэхэ.

Продукциин шанар һайжаруулха асуудалнуудта оратор анхаралаа ехээр хандуулба.

Германиин Компартиин түрүүлэгшэ нүхэр **К. Бахман**, Перуанска Компартиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь нүхэр **Х. Дель Прадо**, Испаниин Компартиин түрүүлэгшэ нүхэр **Д. Ибаррури**, Даниин Компартиин Түрүүлэгшэ нүхэр **К. Есперсен**, Сириин Араб социалис дэбжэлтын партиин хүтэлбэрилхы гэшүүн нүхэр **М. Д. Баджбудж**, Гвинейн Демократическа партиин Национальна политбюрогой гэшүүн нүхэр **Л. Диане** делегадууд болон айлшадаар халуунаар угтагдан, съезддэ баяраа хүргэбэд.

Апрелиин 7-до КПСС-эй XXIV съезд хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ.

(ТАСС).

МОСКВА, КРЕМЛЬ

КПСС-эй XXIV СЪЕЗДЫН ПРЕЗИДИУМДЭ

Телеграмма

...эй XXIV съездые нэ... солотойгоор угтахын түлөө... эрһэн социалис мүрысөөндэ ... оролсоһон РСФСР-эй ... ын материалнуудай ми... ствын мэдэлэй Буряадай ... эй шэлэй заводой коллектив ... наймадахи табан жэлэй ... болзорһоонь урид, 1970 ... декабриин 23-да дүүргэ... Коммунис партиин ... съезддэ элидхэнэбди. ... эз сонхын шэл гаргалга ... процентээр, ажалай бүтээ... процентээр ургаһан ...

... оной мартын 24-дэ квар... түсэб дүүргэгдээ. Түсэб... үлэн 51 мянган түхэри... эрна продукци худал... 96 мянган дүрбэлжэн ... хын шэл гаргагдаа.

Үйлэдбэриин ургалта гол түлэб ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар туйлагдаа. Ажалай бүтээсэ 1970 оной нэгэдэхи кварталай дүнтэй жэшэбэл, 5,4 процентээр ургаһан байна.

Ороной экономикые улам бэхижүүлхэ, ажалшадай материальна һуудал байдал бүри һайжаруулха хэмжээ хараалһан манай партиин ленинскэ политикые заводой ажалшад халуунаар һайшаана, үнэн зүрхэнһөө дэмжэнэ.

Заводой коммунистнууд болон бүхы ажалшад 1971 ондо абаһан социалис уялгаяа болзорһоонь урид дүүргэжэ шадаха байха гэжэ КПСС-эй XXIV съездын делегадуудые найдуулнабди.

Заводой коллективэй даабаряар: А. БОЛОТОВ, заводой директор; Н. ПЕТРОВ, партбюрогой секретарь; С. ФАБРИЧЕВ, ...комой түрүүлэгшэ; М. БАЛДАКОВ, машинист; Н. АНОХИН, шэл отологшо; В. ПОРЧАЙКИН, машинист; Л. КОРЧАГИН, ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь; Е. КАЗАКОВА, хүдэлмэришэн.

◆ ◆

...иин XXIV съезддэ ...эй ЦК-гай хэһэн тоосоо... элтэй танилсажа, бидэ, ...дай АССР-эй Улаан-... аймагай «Байгал» плем... ажалшад КПСС-эй ЦК-... Совет правительствын ... ын ба дотоодын политикые ... луунаар дэмжэнэбди. ... абалгаар, гүрэндэ худал... наймадахи табан жэ... бари болзорһоонь урид ... һэн тухайдаа съездын ... уудта баяр баясхалан... мэдээсэнэбди. 1970 он... гаараа үнеэн бүри... зэргээр 4681 кило... һү һаагаабди. Тиихэдэ ... һаалишадаймнай наймадахи ниинь 5000 килограммһаа дээшэ, нэгэ һаалишан — 6116 килограмм һү һаагаа.

Съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсон жэлэй эхинһээ хойшо ажахыгаараа үнеэн бүриһөө 1131 килограмм һү һаагаад байнабди.

Шэнэ табан жэлэй түсэб дүүргэхын тула хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллаха байһанаа съездын делегадуудые найдуулнабди.

Манай ороной һалбаран хүгжэхэ программа хараалха партиин XXIV съездын делегадуудта аша үрэтэй ажал хүдэлмэри хүсэнэбди.

Коллективэй даалгабаряар: С. ХАЛТУЕВ — партбюрогой секретарь, Ц. РИНЧИНОВ — главна зоотехник, А. РАНДИ... Л. СЕДЫХ, Д. ДОНДОКОВ, Д. ГРИШАЕВА, А. ПУ...РЕВИЧ — һаалишад, А. АХМИНЕЕВА — туталшан, А. ...РМОЛОВА — фермын бригадир, ИМ ГО СО — зоотехник-се...ионер.

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIV съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэһэн тоосоото элидхэлые Улаан-Үдын гэр барилгын комбинадай коллектив угаа ехэ баяр баясхалантайгаар угтаба. Хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад бултадаа нэгэ хүн шэнги манай партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй бэелүүлжэ байгаа ленинскэ политикые хани халуунаар дэмжэжэ байһанаа мэдүүлнэбди. Социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэһэн тухайгаа партийна съезддэ бидэ баяртайгаар мэдээсэнэбди. Наймадахи табан жэлэй түсэб манай комбинат 1970 оной июлиин 25-да дүүргэһэн байгаа. Энэ үедэ бүхыдөө 219,5 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын 69 гэр ашаглалгада үгтэбэ. Түсэбһөө гадуур 1458 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри бүтээгдээ.

Ленинскэ ойн баярай ажалай вахтые үргэлжэлүүлхэ зуураа, энэ жэлдэ гэр барилгын комбинадай коллектив нэгэдэхи кварталай түсэб мартын 25-да дүүргээ, 5,2 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые ашаглалгада үгэжэ шадаа.

Гэр барилгын комбинадай коллектив юһэдэхи табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ байха гэжэ партийна съездын делегадуудые найдуулнабди.

Ф. ГУСЯТИНСКИЙ, комбинадай начальник; Б. БЕРШТЕЙН, партбюрогой секретарь; З. ОСТОЕВА, завкомой түрүүлэгшэ; В. ЗОЛОТАРЕВ, ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь; В. ЯНКЕЛЕВИЧ, Г. ГОЛЫНИН, бригадирнууд.

◆ ◆

Бидэ, Буряадай АССР-эй Захааминай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой колхознигууд партиин XXIV съездын делегадуудые халуунаар амаршалха зуураа, наймадахи табан жэлэй түсэб ба съездын хүндэлэлдэ абаһан уялгануудаа амжалтатай дүүргээбди гэжэ баяр баясхалантайгаар элидхэнэбди.

Гүрэндэ мяха худалдалгаар табан жэлэй түсэб 109 процент, һү худалдалгаар 109 процент, нооһоор—125 процент дүүргэгдээ. Тиихэдэ энэ үе соо ниитын малай тоо толгой олошороо.

1971 ондо мяха худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэб 162 процент, һүөөр — 115 процент дүүргэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэлтэй танилсаха зуураа, бидэ, бүхы совет арадтал адли, түрэл партиингаа гадаадын ба дотоодын политика үнэн зүрхэнһөө һайшаажа, совет арадай ажабайдал улам һайжаруулха ба Эхэ оронойнгоо экономикые хүгжөөхэ талаар партиин хараалһан хараа түсэбүүдээр баясаад, тэдэниие бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ байһанаа мэдүүлнэбди.

Н. Б. РИНЧИНОВ, колхозой түрүүлэгшэ, В. Ц. САНЖЕЕВ, парткомой секретарь, П. Д. СОКТОЕВ, профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ, В. О. БАНЗАРАКЦАЕВ, ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь, В. С. НОРБОЕВ, сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ, Н. М. ОСТРОВСКИЙ, главна зоотехник, И. И. ЯНЬКОВ, хонишон, Д. И. ПОПОВА, һаалишан, Ш. Ш. БАНДАНОВ, механизатор.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ҮРЭҺЭ ХҮРЭНГЫН ЯМАРААР БЭЛДЭГДЭЖЭ БАЙҺАН ТУХАЙ

1971 оной апрелиин 1-нэй мэдээн

Аймагууд	Шалгагдаһан үрэһэнэй тарилгын шанарта хүргэгдөөгүйнь (процентээр)	Шалгагдаһан үрэһэнэй I ба II классайхинь (процентээр)
Баргажанай	9	9
Бэшүүрэй	51	32
Зэдын	36	30
Яруунын	54	—
Загарайн	79	2
Захааминай	44	5
Хэжэнгын	37	20
Хурамхаанай	34	14
Хяагтын	38	29
Кабанскын	52	31
Мухар-Шэбэрэй	56	18
Прибайкалиин	44	37
Сэлэнгын	34	16
Түнхэнэй	86	6
Хориин	42	14
Улаан-Үдын	50	21
Республика дотор бүхыдөө	48	20

Хабарай тарилгын эхилтэр тоотой үдэрнүүд үлэбэ. Гэхэтэй хамта олонхи ажахынуудта үрэһэ хүрэнгын ехэнхи хубинь тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй байна. Үнгэрэгшэ намар, байгша оной үбэлшье үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэлтэдэ нилээд таатай үе саг байгаашье һаань, Яруунын аймагай колхоз, совхозуудта 10.300 центнер, Кабанскда — 12.300 центнер, тэрэ тоодо Кабанскын совхоздо — 5.000 центнер, Хурамхаанда — 9.300, Түнхэндэ — 5.700 центнер ороо һо тараан үшөөл сэбэрлэгдээгүй зандаа хэбтэнэ. Тиихэдэ хиидхэгдэжэ сэбэрлэгдэжэ болоомоор бог шоройтой холисолдоһон 26.000 центнер үрэһэ хүрэнгэ республикымнай ажахынуудта байна. Мүнөөдэрэй гол шухала зорилго юуб гэхэдэ — һаяын үдэрнүүдтэ, имагтал 5—7 хоногой турша дотор бүхы үрэһэ хүрэнгэеэ сэбэрлэхын, тарилгын шанарта хүргэхын тула тараа сэбэрлэдэг машинануудые үндэр бүтээсэтэйгээр, заабол хоёр халаанда хүдэлгэхэ хэрэгтэй. Элдэб холисотой нэгэшье центнер ороо һо тараан тарихгдаха ёһогүй.

Тараанай ургалга гээшэ үрэһэ хүрэнгын һайн шанарые гэршэлһэн тон шухала баримтань болодог юм. Энэ талаар манда ехэ дутагдал бии. Ургалгынгаа талаар тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй 197000 центнер үрэһэ хүрэнгэ республикын ажахынуудай амбаарта байһаниинь элирүүлэгдээ. Түнхэнэй, Прибайкалиин, Улаан-Үдын, Хэжэнгын, Сэлэнгын аймагуудта үрэһэ хүрэнгэ муутаар хадаталагдаһан ушарһаа шанараа алдаа.

Намарай ольбон хүйтэн соо гү, али бороо хуратай үедэ хуряагдаһан тараае тарихада ургаса муутай байдагынь мэдээжэ. Тиигээдшье тиимэ үрэһэ хүрэнгэ һайса хатаангүйгөөр хүйтэн амбаар соо хадагалхада, шанараа улам алдадаг юм. Ушар тиимэһээ шииг нойтондо ороһон үрэһэ хүрэнгые дулаан агаараар дулаасуулхада, наранда хатаахада, һалхинда үлеэлгэхэдэ шанарынь һайжардаг байна.

Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Яруунын, Кабанскын ба бусад аймагуудһаа эльгээгдэһэн шииг нойто ехэтэй үрэһэ хүрэнгэ лабораториин эрхэ байдалда хатаагаад үзэхэдэ, бултайсынь шанар эли бодо һайжараабшуу. Тиимэһээ тараа хатааха түхеэрэлгэтэй, мүн бэшэшье арга боломжотой газарнуудта үрэһэ хүрэнгэ заабол хатаагдажа, һалхидуулагдаха ёһотой.

Хабарай дулаан үдэрнүүдтэ агаарай температурын хэды дулаасабашье, амбаар соо гү, али ороо һо тараа хадагалдаг томо склад соо байһан тараан хүсэд халадаггүй юм. Тиимэ тараанай бултайсынь шанар тон муу байдаг. Энээниие хараадаа абажа, бүхы амбаар болон тараанай складуудай үүдыень нээхэ, хүрэнгын тараае худхаха хүдэлмэри саг дары ябуулагдаха ёһотой. Үрэһэ хүрэнгэ наранда шаруулха, һалхидуулха гээшэ тон ехэ удха шанартай.

Үрэһэ хүрэнгэ хордолго—үндэр баян ургасын нэгэ шухала нүхэсэлынь гэжэ мартаха ёһогүйбди. Энэ хүдэлмэридэ мүн лэ онсо анхарал хандуулагдаха зэргэтэй.

Республика доторнай нэгэдэхи ба хоёрдохи классай үрэһэн тон бага байна. Мүнөө жэл бүри тарилгаяа һайн шанартай үрэһэ хүрэнгөөр, агротехническэ бүхы заабаринуудые сахижа үнгэргэхэ зорилго табигдана. Энээнэйл ашаар үндэр баян ургаса абаха аргатайбди.

В. ТАРАСОВА,
республикын гүрэнэй үрэһэнэй станциин начальник.

1971—1975 ОНУУДТА СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ ЮҺЭДЭХ... ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ТУШАА КПСС-эй XXIV СЪЕЗДЫН ДИРЕКТИВЭНҮҮ...

1971 оной апрелиин 6-да СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. КОСЫГИНАЙ хэһэн элидхэл...

Газар болон мал ажалай ашаг шэмые дээшэлүүлгэдэ селекци айхабтар ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Манай селекционернүүд үндэр ургасата сортын ургамалнуудые, эгээн ехэ ашаг шэмэтэ малай үүлтэрнүүдые бии болгохо ёһотой гэжэ оромнай хүлеэнэ.

1975 ондо хүдөө ажахыда 75 миллион тонно минеральна үтэгжүүлгэ болон тэжээлэй фосфат эльгээгдэхэ. Харин энэнь 1970 ондо 46 миллион тонно байһан юм. Хүрьһэ болон уларилай талаар илгаруулагдаһан зоно бүхэндэ минеральна үтэгжүүлгые эгээл аша үрэтэй аргаар хэрэглэдэг болохо гэһэн зорилго табигдана. Тиихэтэй хамта ургамалые химическэ, биологическа аргаар хамгаалха зүйлнүүдые ехээр үйлэдбэрилжэ хэрэглэхэ шухала.

Хара хурьһэтэбэшэ нютагуудтахи шороб хүрьһэндэ эхин удаа избёосхо нэмэлгэ хаа хаанагүй дүүргэгдэхэ байна.

Газар һайжаруулха, мүн уһалагдадаг газарнуудта лаб абтаха худалдаанай тарянай баазануудые байгуулха үргэн ехэ программа бэелүүлгэдэ шэнэ табан жэлэй туршада ехэ анхарал хандуулагдаха.

Поволжидо, Хойто-Кавказда, Украиныи урда нютагуудта миллион хахад гектарһаа доошо бэшэ уһалагдадаг газартай байхын тулада, харин Дунда Азида 650 мянган гектар газар ашаглажа эхилхын тулада уһалууриин барилга түхеэрэлгэнүүдые бии болгохо хэрэгые түргэдхэхэ шухала. Үлүү шиигтэй нютагуудта 5 миллион гектар газар хатаахаар хараалагдана. Мүн 41 миллион гаран гектар талмайн бэлшээриие уһаар хангаха хэрэгтэй.

Хүдөө ажахын капитальна хүдэлмэридэ зорюулагдаха һомололгын ниитэ хэмжээн (гүрэнэй болон колхозуудай һомололго) 129 миллиард шахуу түхэриг байхаар тодорхойлогдоо. Энэнь үнгэрэгшэ табан жэлэйхидэ орходоо 47 миллиардаар ехэ. Тэрээнһээ гадна хүдөө ажахые материально-техническэ талаар хангаха һалбаринуудта (минеральна үтэгжүүлгэ, хүдөө ажахын машинануудые, комбикорм, электрын элшэ үйлэдбэрилгэдэ, тэрэшэлэн микробиологическа промышленность болон бусад һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ) зорюулагдаха капитальна һомололго табан жэлэй туршада 11,5 миллиард түхэригөөр ехэ боложо, 29,3 миллиард түхэриггэ хүрэхэ.

Эдэ бүгэдэ хүдөө ажахыда ажал ехээр оньһожоруулха, бүтээсыень дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриие промышленна үндэһэ һуурида оруулха замаар нилээд урагшаа дабшаха арга олгохо юм.

Мал ажалай продукциие түргэнөөр ехэдхэхын, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхын тулада колхоз, совхозуудта мал ажалай оньһожоруулагдаһан фермэнүүдые бариха, мүн городуудай дэргэдэ промышленна аргаар мал ажалай продукци абадаг гүрэнэй, колхозой, колхозууд хоорондын томо ажахынуудые, шубуунай фабрикануудые байгуулхаар хараалагдана.

Үбһэ тэжээл элбэгжүүлхэ гээшэ мал ажал хүгжөөхэ эгээн түрүүшын зорилгонуудай нэгэн.

Тэжээлэй ургамалнуудые ургуулха хэрэгтэ эрид ондоогоор хандадаг болохо ёһотойбди. Энэ хэрэгтэ минеральна үтэгжүүлгэ ехээр зорюулха, үрэһэнэй ажахые эрдэм ухаанай үндэһөөр эрхилхэ, мүн байгаалиин бэлшээринүүдые эзэн ёһоор ашагладаг болохо шухала.

Табан жэлэй эсэс болотор гүрэнэй предприятинууд 30 миллион тоннoһоо бага бэшэ комбикорм, мүн 1 миллион тонно хүрэтэр белково-витаминна нэмэлтэ тэжээл үйлэдбэрилдэг болохо. Мүн колхоз, совхозуудта комбикорм ехээр үйлэдбэрилдэг болохо. Тиихэдээ эдэ ажахынуудай таряаень, гүрэнэй предприятинуудһаа абтаһан белково-витаминна нэмэлтэ тэжээлые хэрэглэдэг байха болоно.

Хүдөөгэй зоной үмсын малай, шубуунай тоое олошоруулхыень урмашуулха, тиихэдээ тусхай нормо баримталагдаха юм ааб даа. Гадна малаа тэжээлээр хангаха ябадалдань, мүн бэлшээреэр хүн зондо туһалха хэрэгтэй.

Бэлэдхэлэй тогтомол түсэб бүхы табан жэл соо тогтоохо, хүдөө ажахын эгээн шухала продуктнуудые түсэбһөө гадуур гүрэндэ худалдаһан ажахынуудые урмашуулха гэһэн гол ёһые ЦК-гай 1965 оной мартын Пленум һайшаажа, энээнэй тон зүб байһаниинь гүйсэд харагдаһан байна. Тиимэһээ шэнэ табан жэлдэшье энэ гол ёһон мүн лэ бэелүүлэгдэхэ. Иимэ эрхэ байдалда үйлэдбэриие ехэ болгоһоной, хүдөө ажахын продуктнуудай өөрынь үные доошолуулһанай үндэһөөр ашаг олзо улам дээшэлдэг болохо зэргэтэй.

Үйлэдбэрилгын, хадагалалгын, шэрэлгын бүхы шатануудта продукциин гээлтэ үрилтые эрид доошолуулха, хадагалдаг амһарта холодильнигуудые нилээд олон, ехэ болгохо, складай ажахые һайжаруулха ёһотойбди. Манай зоной ажаллажа абаһан продукциин зариманайнь хэрэглэгшэдтэ хүрэнгүй һаладаг ушарые болюулха шухала.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ гээшэ хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ айхабтар ехэ удха шанартай.

Хүдөө ажахын үмэнэ табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада экономическа аргануудые шадамараар ашаглаха, бүхы совхозуудые ажахын тоосоондо гүйсэд оруулжа дүүргэхэ шухала. Колхоз, совхозуудта ниитын ажахые саашадань ехэдхэн һайжаруулхын тулада ажалай заршам, эмхидхэл һайжаруулха, олзо доход хубаалгые нарижуулха, ажахын тоосооной ёһые бүри үргэнөөр хэрэглэхэ, Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадугаар съезд дээрэ абтаһан Колхозой уставтай тааралдуулан колхозно демократиие хүгжөөн бэхижүүлхэ шухала болоно.

Хүдөө ажахын материально-техническэ үндэһэ һуурида үзэгдэжэ байгаа айхабтар ехэ хубилалтанууд энэ һалбариие хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ шэнэ эрилтэ табина. Колхоз, совхозуудай тон ехээр оньһожоруулагдаһан томо ажахынууд мүнөөнэй промышленна үйлэдбэридэ улам дүтэрхы боложо байнхай. Тиимэһээ хүдөө ажахыда хүтэлбэрилгын мүнөөнэй арга методүүдые хэрэглэхэ, хүтэлбэрилгэдэ оньһожоруулгын автоматизациин хэрэгсэлнүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэридэ мэргэжэл түгэлдэр хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэжэ үгэхэ шухала болоно.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар парти, правительствын даалгабари дүүргэлтэ болгохо гээшэ ниитэ арадай хэрэг мүн. Колхоз, совхозуудай ажалшад, хүдөө ажахыда эдлэл хэрэгсэл, техникэ бэлэдхэжэ үгэдэг промышленностиин һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэд, барилгашад табан жэлэй түсэбэй даалгабаринуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада аһан шадалаараа шармайха байһандань һэжэг түрэнэгүй.

Транспорт, хэлхеэ холбоон. Ниитын үйлэдбэриие аша үрэтэйгөөр хүгжөөхын тулада транспортые һаадгүй һайнаар хүдэлгэхэ хэрэгтэй. Гэбэшье мүнөө үедэ, илангаяа намар, үбэлэй сагта түмэр зам болон автомобильна транспорт арадай ажахын эрилтэнүүдые үшөөл гүйсэд хангана гүй.

Табан жэлэй туршада хараалагдажа байгаа ашаа шэрэлгын хэмжээнэй иимэ тоо, баримтануудые эндэ хэлээ.

	1971—1975 онуудтахи ургалта
Бүхы янзын транспортын ашаа шэрэлгэ	32—35 процент
тэрэ тоодо:	
түмэр замай	22 процент
автомобильна (ниитэ ашаглалгын)	60 процент
далайн	40 процент
гол мүрэнэй	24 процент
нефть дамжуулгын	2 дахинһаа үлүү
Бүхы янзын транспортаар хүн зониие шэрэлгэ	40 процент
тэрэ тоодо агаараар	70 процент

*) Үргэлжэлэл. Эхинииинь манай газетын апрелиин 7-ной номертэ.

Шэнэ табан жэлдэ транспортын хүдэлмэрилэгшэд ашаа шэрэлгые 32—35 процентээр ехэ болгохо, тиихэдээ түмэр замай транспорт энээниие бүхыдэнь ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар түйлаха ёһотой болоно.

Мүнөө үедэ зөөгдэдэг бүхы ашаанай гурбанайнь хоёр хубишахууе **түмэр замай транспорт** шэрэнэ. Үнгэрэгшэ табан жэлдэ түмэр замые түрүү һайн жүдхэдэг хүсэндэ оруулха хэрэгые гол түлэб дүүргэхэ гэһэн зорилго табяа һэмди. Энэ зорилго дүүргэгдээ: мүнөө бүхы ашаанай 96,5 процентые электровоз, тепловоз шэрэдэг болонхой. Юһэдэхи табан жэлэй туршада үшөө 6—7 мянган километр утатай түмэр замда электровозууд ябадаг болохо. Мүнөөнэйхиһөө ехэ хүсэтэй локомотивууд бүтээгдэдэг боложо, энээнэй ашаар поезднуудай шэгнүүр болон хурдан түргэниие дээшэлүүлхэ арга олдохо юм. Машина бүтээгшэд гол түлэб сула металлаар бүтээгдэһэн, ехэ юумэ даадаг, роликово подшипнигтай ашаанай 420—430 мянган вагон түмэр замда бүтээжэ үгэхэ байна.

Юумэнэй эгээл ехээр шэрэгдэдэг шэглэлнүүдтэ, жэшээнь, Москва—Казань—Свердловск, Ленинград—Мурманск, Целиноград—Барнаул, Караганда—Ташкент гэһэн лининүүдтэ хоёрдохи замуудые байгуулхаар хараалагдана. Станциин замуудые хүгжөөхэ, поездын ябадалые хүтэлбэрилгэдэ автоматика, телемеханикын мүнөө үеын арга хэрэгсэлнүүдые нэбтэрүүлхэ ябадалда онсо анхарал хандуулагдаха зэргэтэй.

Табан жэлэй туршада түмэр замай хэдэн шэнэ лини барихаар хараалагдаба. Тэрэ тоодо 700 километртэ һунажа, Баруун-Сибиriин нефтьтэ районуудые оронойнай бусад түмэр замуудаар холбогшо Тюмень—Сургут гэһэн магистралиие барижа дүүргэхэ, тэрэшэлэн Усть-Илимскэ ГЭС-эй баригдажа байгаа Зүүн Сибириин шэнэ райониие түргэн ашаглаха арга олгохын тулада Хребтовая—Усть-Илим гэһэн линиие барижа дүүргэхээр хараалагдана.

Хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй удаа түмэр харгынууд табан жэлэй эсэс багта ашаа шэрэлгын талаар арадай ажахын эрилтые нилээд һайнаар хангадаг болоод байха ёһотой.

Экономическа талаһаа эгээн ашагтай, гол түб газарнуудта бэелүүлэгдэдэг шэрэлгые нилээд үргэдхэхэ, предприятинуудые транспортаар хангалгые һайжаруулха, мүн багашаг газарта түмэр замай хүсөөр шэрэлгэ хэхэеэ зарим тэды болюулха гэһэн зорилго **автомобильна транспортын** үмэнэ табигданхай. Ушар иимэһээ ашаанай автомобильнууд нилээд олошоруулагдаха.

Хүн зониие һайнаар хангахын тулада городуудташье, хүдөөдэшье автобусууд нилээд олошоруулагдаха. Мүн таксинууд һураггүй олон болгогдохо, тэрэшэлэн өөрын хүнгэн автомобильнууд олошорхо.

Автомобильнуудай иимэ олон болохо ушарһаань мэргэжэлтэй һайн жолоошодые олоор бэлдэхэ, гадна автотранспортые заһабарилха эмхидхэл, техникые һайжаруулха, тэрэшэлэн автомобильнуудые техническэ талаар хангаха станцинуудые хаа хаанагүй олон болгохо хэрэгтэй болоно.

Хатуу хушалтатай автомобильна харгые 110 мянга шахуу километрээр ута болгохоор хараалагдаба. Энэмнай эгээл доогуур абтаһан тоо гээшэ гэжэ тоолонобди. Союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, нютагай Соведүүд өөрынгөө хизаар оронoй арга боломжонуудые үргэнөөр хэрэглэн, предприяти, совхоз, колхозуудай үүсхэлые али болохоор дэмжэн, шэнэ харгынуудые заһан бариха нэмэлтэ арга боломжо олохо уялгатай. Харгы зам барихадаа, транспортын аюулгүй, түргэнөөр ябахын тулада хамаг бүхы хэмжээ хараалха илангаяа шухала.

Уласхоорондын талаартшье, мүн дотоодын ашаа шэрэлгэдэ, илангаяа Хойто зүгэй болон Алас-Дурнын районуудта арадай ажахын эрилтые хангаха талаар **далайн худалдаанай флот** ажал ябуулгаяа үргэдхэхэ юм. Энэ флот нилээд олон шэнэ судна нуудтай болохо. Далайн олон портнууд, тусхайлбал Алас-Дурна зүгтэ үргэдхэгдэжэ, оньһожоруулгын мүнөөнэй арга хэрэгсэлнүүдээр хангагдаха зэргэтэй.

Түбхын түрүүндэ холимол ашаа шэрэлгээр **гол мүрэнэй флодой үүргэ** дээшэлхэ. Волгые, мүн Волго-Балтиин уһан замые урданайхиһаа һайнаар ашагладаг боложо, оронoй Европын хубидахи түмэр харгынуудые зарим тэды сүлөөлхэ гэһэн зорилго гол мүрэнэй флодой үмэнэ табигдаа. Сибириин холын районуудтай транспортна холбоон һайжаруулагдаха. Флот ехэ нэмэлтэ хүсэ абаха, тэрэ тоодо гол мүрэнөөршье, далайгааршье тамаржа шадаха судануууд олошорхо. Обь, Лена мүрэнүүдтэ, Баруун-хойто болон бусад бассейнүүдтэ оньһожоруулагдаһан шэнэ портнууд ашаглагдажа эхилхэ.

Табан жэлэй туршада нефть болон нефтиин зүйлнүүдые **соргонуудаар** дамжуулгые хоёрһоо үлүү дахин ехэдхэжэ, тэрэнэй ашаар түмэр харгынуудые нилээд сүлөөлхэ гэжэ хараалагдаа. Энэ аргаар газ дамжуулга 1,5 дахин шахуу ехэ болохо юм.

Агаарай транспортаар хүн зониие шэрэлгэ табан жэлэй туршада 70 шахуу процентээр ехэ болохо. Самолёдуудаймнай дунда мүнөө үеын реактивна лайнернууд олошорхо, аэропортнуудта хүн зониие хангалга һайжарха, самолёдуудые шэглүүлэн ябуулха, һуулгаха автоматизированнэ арга хэрэгсэлнүүд бүри үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болохонь. Геолого-бэдэрэлгын болон шэнжэлэлгын хүдэлмэридэ, хүрэхэ ошохонь бэрхэтэй нютагта хэгдэжэ байгаа барилгануудта, тэрэшэлэн хүдөө болон ой модоной ажахыда, харгы замһаа холо оршодог нютагуудта ашаа шэрэлгэдэ авиаци үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болохо.

Транспортна техникэ хэрэгсэлнүүдые ашаглаха ябадалые эрид һайжаруулха гээшэ бүхы янзын транспортын ниитэ зорилго мүн. Госплан, Госснаб, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, министерствэнүүд болон зургаанууд мүнөө тогтоод байһан транспортна харилсаа холбооe хэрэглэгшэдые хангагшадтай холбохо гуримые шэнжэлэн ёһоор хаража үзөөд, аша үрэ багатай шэрэлгэ болюулха уялгатай.

Манай оронoй нэгэдэмэл транспортна холбоондо орогшо бүхы янзын транспортын хүдэлмэриие һайнаар тааруулха, ашаа шэрэлгые тэдэнэй хоорондо зүбөөр хубаарилха, ашаа шэрэлгэ хүтэлбэрилхэ ябадалые тааралдуулха гээшэ шухала удха шанартай. Юумэ ашаалха, буулгаха хүдэлмэриие оньһожоруулха, контейнерээр ашаа шэрэлгые ехэдхэхэ гээшэ бүхы янзын транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй хойшолуулагдашагүй зорилго мүн.

Арадай ажахы, хүн зомнай **хэлхеэ холбоондо** жэл ерэхэ бүри ехэ эрилтэ табидаг болонхой. Юһэдэхи табан жэлдэ нэгэдэмэл автоматизированнэ хэлхеэ холбоо байгуулха хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэхэ. Город хоорондын телефонно холбоон хоёр дахин шахуу утадхагдаха, мүн город хоорондын автоматическа болон хахад автомат холбоон үргэдхэгдэхэ юм.

Городуудта, совхоз, колхозуудта нютагай телефонно холбооe саашадань хүгжөөн нарижуулха, хүн зониие почтын холбоогоор хангалгые һайжаруулха гэжэ хараалагдаба. Илангаяа телевидени болон радио-дамжуулгын талаар ехэ юумэ хэгдэхэ болоно. Энээниие бэелүүлхэ бүхы шухала техническэ арга боломжо бии юм. Тусхайлбал, оронойнай бүхы шахуу нютагуудта телевизионно дамжуулга ябуулжа шадаха газарай хэмэл одонууд үргэнөөр хэрэглэгдэхэ байна.

Капитальна барилга ба үйлэдбэриин хүсэнүүдые тааруугаар хубаарилга. Шэнэ табан жэлэй экономическа болон социальна зорилгонуудые шиидхэхын тулада ехэ капитальна барилга бэелүүлхэ хэрэгтэй болобо. Иимэ барилга хэр амжалтатайгаар бэелүүлһэнһээмнай, мүн капитальна һомололгын хэр үрэ ехэтэйгээр ашаглагдаһанһаа манай урагшаа дабшалта нилээд дулдыдаха юм.

1971—1975 онуудта капитальна һомололгын ниитэ хэмжээн 500 миллиард түхэриг шахуу болохо. Ондоогоор хэлэхэдэ, үнгэрэгшэ табан жэлэйхидэ орходоо 40 тухай процентээр ехэ.

Шэнэ табан жэлэй гол зорилгонууд, мүн манай капитальна һомололгын политикые тодорхойлно. Энээнэй ёһоор, арадай ажахын зарим һалбаринуудта хэгдэхэ капитальна һомололгын тэнсүүри тааралдалые нилээд хубилгахаар хараалагданхай.

Хүдөө ажахыда гүрэнэй зүгһөө зорюулагдаха капитальна һомололго 70 гаран процентээр, тракторна болон хүдөө ажахын машина бүтээлгэдэ — 2 дахин шахуу, минеральна үтэгжүүлгэ болон ургамалые хамгаалха арга хэрэгсэлнүүдые бүтээлгэдэ — 60 процентээр, хүнгэн промышленностьда — 90 процентээр, эдеэ хоолой, мяха-һүнэй промышленностьда — 60 процентээр ехэ болохонь. Юрэнхы дээрэнь хүдөө ажахые хүгжөөхэ, эдеэ хоол болон үргэн хэрэглэмжын эд товарнуудые абаха, үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ арадай ажахыда гүрэнһөө зорюулагдаха бүхы капитальна һомололгын 30 процент шахуунь гаргашалагдаха байна.

Табан жэлэй туршада арадай ажахын бүхы һалбаринуудта үйлэдбэриин хүсэ техникэ нилээд ехэдхэхэ хэрэгтэй. Шэнэ табан жэлэй эгээн томошье барилгануудые эндэ бүгэдыень тоолохын аргагүй. Юундэб гэхэдэ, республика бүхэндэ электростанцинуудые, металл болбосоруулгын болон химическэ заводуудые, хүнгэн, эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудые барихаар хараалагданхай бшуу. Шэнэ барилгануудай зорилго, нэрэнүүдынь табан жэлэй түсэбые табиха үедэ союзна республикануудтай болон министерствэнүүдтэй зүбшэгдэн лаблагдаха юм.

Капитальна һомололгын аша үрые али болохоор дээшэлүүлхэ гээшэ табан жэлэй шухалын шухала экономическа зорилгонуудай нэгэн болоно. Капитальна һомололгонуудые ямар газарта, хайшан гэжэ эгээл үрэ ехэтэйгээр ашаглахаб гэжэ тодорхойлхын тулада гүн гүнзэгы экономическа, инженернэ бодомжолгонуудые бэелүүлхэ шухала. Түрүү технологи нэбтэрүүлжэ, хуушарһан түхеэрэлгые шэнэдхэн һэльбэһэнэйнь ашаар хүдэлжэ байгаа предприятинуудай хүсые ехэдхэхэ гээшэ илангаяа аша үрэтэй.

Предприятинуудые шэнэ техникээр зэбсэгжүүлхэ, түхеэрэлгэ һэльбэн шэнэлхэ, ажалай эрхэ байдал һайжаруулха хэрэгтэ үйлэдбэриин хүгжэлтын фондын мүнгэ зөөри ехэ үүргэ дүүргэдэг болонхой. Даб дээрэ хэгдэһэн бодомжын ёһоор, предприяти, нэгэдэлнүүд табан жэлэй туршада энэ хэрэгтэ үнгэрэгшэ табан жэлэйхидэ орходоо хоёр дахин шахуу ехэ мүнгэ зөөри гаргашалжа шадаха байна. Энэ фондын хүсөөр бэелүүлэгдэжэ байгаа хүдэлмэринүүдые шухала хэрэгтэй мүнгэ зөөреэр хангалга түсэб соо хараалагдаха. Министерствэнүүд болон зургаанууд үйлэдбэриин хүгжэлтын фондын хүсөөр барилга хэхээр хараалагдаһан түсэб бэелүүлхэдэнь предприятинуудта туһаламжа үзүүлхэ, энэ мүнгэ зөөриие хараалагдаһан зорилгодонь гаргашалуулхын хойноһоо ажаглажа байха ёһотой.

Проект табилгын шанарые һайжаруулха, барилгын сметнэ үные буруу тодорхойлдог зарим ушарнуудые болюулха хэрэгтэй. Сметэ болбол капитальна һомололгын түсэбэй, мүн захигша болон подрядчик хоёрой хоорондын ажахын тоосооной бата үндэһэ һууринь боложо үгэхэ ёһотой. Энэ хэрэгые тоб гэмэ тодоор гуримшуулха шухала.

КПСС-эй ЦК болон правительство капитальна барилга түсэблэлгые, проектно-сметнэ хэрэгые эрид һайжаруулха зорилготой шиидхэбэри абаа. Энэ шиидхэбэриие шууд түргэнөөр бэелүүлхэ шухала. Министерство, зургаанууд, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, СССР-эй Госстрой проект табилгын асуудалые анхаралтайгаар шэнжэлхэ, проектнэ эмхинүүдтэ эрилтэеэ дээшэлүүлхэ, проектын шанарай хойноһоо хинамжа шангадхаха ёһотой.

Барилга-хабсаралгын томо эмхинүүдтэй, мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдтэй, олон машина болон оньһонуудтай түгэс хүсэтэ барилгын индустри манда байгуулагданхай.

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада подрядна эмхинүүдэй үйлэдбэриин гол фонднууд 83 процентээр ехэ болоо, харин барилгада оньһоной хүсөөр ажал бүтээлгэ 53 процентээр дээшэлээ. Энэ табан жэлдэ барилгын индустриин саашанхи хүгжэлтэдэ 15 миллиард шахуу түхэриг гаргашалхаар хараалагдаба. Харин наймадахи табан жэлдэ иимэ гаргаша 11,5 миллиард түхэриг байһан юм.

Барилгын болзорые эрид хороохо гээшэ бүхы барилгын эмхинүүдэй, захилшадай, түхеэрэлгээр хангагшадай эгээл гол шухала зорилгонь болоно. Мүнөөнэй бүтээсэ ехэтэй, хүсэтэ машина түхеэрэлгэнүүдэй бии боложо, хүдэлмэриин арга заршамуудай нарижуулагдаһан үедэ барилгада арьбалагдаһан үдэр бүхэн эгээл шухала янзын продукци үйлэдбэрилэн гаргалгада нилээд ехэ нэмэлтэ боложо үгэнэ. Жэшээнь, томо доменно пеэшэн бариха болзорые оройдоол нэгэ үдэрөөр хорообол, 8—10 мянган тонно шэрэм нэмэжэ абтаха байна бшуу. 6 миллион тонныи шадалтай, нефть болбосоруулдаг холимол түхеэрэлгэ нэгэ үдэрэй туршада 500 мянга шахуу түхэригэй продукци үгэхэ байна.

Капитальна һомололгонуудые гулидхан нэгэдүүлхэ, нэгэ доро баригдажа байгаа предприяти, барилгануудай тооень хороожо, тэдэниие түргэнөөр ашаглалгада оруулха гэжэ Директивэнүүдэй проект соо хараалагданхай.

Табан жэлэй түсэб табижа, жэл бүхэнэй даалгабари тодорхойлходоо, капитальна барилгын түсэбые барилгын эмхинүүдэй эд хэрэгсэл, машина техникэтэйнь холбожо тодорхойлхо ёһотой.

Нёдондоһоо хойшо барилгада ажахын реформо бэелүүлэгдэжэ эхилэнхэй. Энэ болбол тогтоогдомол болзор соо предприяти, барилгануудые ашаглалгада оруулха ябадалда туһа боложо үгөө. Предприяти, барилгануудые ашаглалгада оруулха даалгабариие хэр зэргэ дүүргэһэнһээнь дулдыдуулан, мүнөө барилгын эмхиин мүнгэн сангай болон ажахын ябуулга сэгнэгдэдэг болонхой. Мүн энээнһээ сэхэ дулдыдуулан, тэрээндэ үгтэхэ урмашуулгын фондын хэмжээн тодорхойлогдоно. Табан жэлэй туршада биднэр барилгын бүхы эмхинүүдые түсэблэлгын болон экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда оруулжа дүүргэхэ, мүн дүүргэгдэһэн барилгын гү, али хүдэлмэриин ямар нэгэн шатын түлөө түрүү ёһоной тоосоондо орохо ёһотойбди.

Хүдэлмэрилэгшэдэйнгөө тооe бодото дээрэнь олошоруулангүйгөөр, ондоогоор хэлэхэдэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар лэ табан жэлэй даалгабаринуудые дүүргэхэ гэһэн харюусалгатай зорилго барилгын хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ табигдаба.

Энээниие түйлахын тулада барилгын хүдэлмэриие улам ехээр оньһожоруулха хэрэгтэй. Шэнэ табан жэлдэ барилгын эмхинүүдтэ экскаватор, бульдозер, скрепернүүд болон нүүдэл крануудые 30—40 процентээр, тиихэдэ бага оньһожоруулгын хэрэгсэлнүүдые хоёр дахин шахуу ехээр нэмэжэ үгэхэ гэжэ хараалагдаа.

Машина түхеэрэлгые халаалуулжа хүдэлгэхэ ябадалые улам олошоруулха, хии һааталгыень хороохо, техническэ хангалгыень һайжаруулха гээшэ барилгын техникые эрхимээр ашаглаха тодорхой замууд мүн. Заһабарилга-ашаглалгын хэрэгсэл техникые нилээд ехэдхэжэ, техническэ хэмжээень дээшэлүүлхэ шухала.

Барилгануудта хүдэлмэриин сагай һамшалгые хороохо гээшэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ ехэ нүхэсэл байна. Барилгын үйлэдбэриие эмхидхэлгэдэ дутагдалнуудай бии байһанһаал гол түлэб хүдэлмэриин саг һамшагдана бшуу.

Ажал эмхидхэлгын түрүү дүршэлые шэнжэлэн, үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй. Тусхайлбал, СССР-эй Минмонтажспецстрой болон СССР-эй Минстрой Горькиин автомобильна заводто томо цехүүдые конвейернэ аргаар хабсаран бариха гурим... үзөө. Энээндэнь анхарал хандуулмаар.

Шэнэ табан жэлдэ гэр байра, барилгануудые бо... водто бэлдэгдэһэн хабсаргагдамал хуби үлхөө... хэрэглэхэ шухала. Байшан барилгануудые хүнгэ... болгохо гээшэ илангаяа ехэ удха шанартай.

Мүнөө промышленна барилгада хүнгэн металл... үлхөөнүүдые ехээр хэрэглэхэ арга боломжо бии. Т... туршада алюминеэр хэһэн барилгын хуби үлхөөнүүд... рилхэ предприятинуудай байгуулагдахада, эдэ арга... нууд улам ехэ болохо.

Барилгын материалнуудые үйлэдбэрилхэ доторо... жые ехээр хубилгаха, гоёон шэмэглэхэ материал... гые, заводто бүтээгдэмэл хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэр... аюулһаа хамгаалха материалнуудые бүтээлгэ ехэдх... лэн байрын-гражданска болон үйлэдбэриин барилгад... үлэмжэ һайн шанартай санитарно-техническэ түхеэр... бэрилгые ехэдхэхэ хэрэгтэй.

Цемент үйлэдбэрилгые саашадань хүгжөөхэ хэрэ... ондо 122—127 миллион тонно хүрэтэр цемент абта... Тэрэшэлэн шэл, шифер, зөөлэн хушалта, ханын ма... ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг болохо ёһотой.

Хара металлурги тон хатуу ба үлэмжэ хатуу булад... санта хоёр тамгын балкануудые, матамал зүйлнүүд... маяг дүрсэтэй булад дэбисхэрнүүдые барилгын эмхи... бэлдэжэ үгэхэ ёһотой.

Химическэ промышленность барилгада хэрэгтэй... ческэ материалнуудай янза сортые олошоруулжа, шана... жаруулжа, тэдэниие нилээд ехээр гаргадаг болохо ёһо... листирол, элдэб лааг, шэрэнүүд болон жэбэрэлгэ... хамгаалха материалнуудые нилээд ехээр бүтээдэг бо... тэй.

Ой модоной болон модоной хэрэглэлнүүдые бүт... мышленность эрхим һайн шанартай столярна хэр... барилгын эмхинүүдтэ ехээр бэлэдхэжэ үгэдэг болохо...

Зарим газарта нютагай материалнуудай багаар үй... дэдэг дээрэһээ барилга ехээр хэгдэдэггүй байна. Союз... ликануудай Министрнүүдэй Соведүүд, СССР-эй Бар... териалнуудай промышленностиин министерство болон... министерствэнүүд үйлэдбэриин энэ һалбариие хүг... түсэбүүд соогоо хараалха ёһотой.

Барилгын эгээ ехээр хэгдэжэ байгаа нютагуудта, оронoй зүүн районуудта барилгын үлхөө, детальнуудые, хубинуудые үйлэдбэрилэн гаргадаг тусхай предпр... байгуулха талаар барилгын министерствэнүүдэй үмэ... рилгонууд табигдана.

Заводто бүтээгдэһэн, гүйсэд бэлэн болгоһон техноло... хеэрэлгые бүхы хэрэгсэлнүүдтэйнь тогтоомол болзор... хэжэ үгэдэг байбал, барилгын болзор нилээд хороогдохо... миин болон нефтиин машина бүтээлгын министерство т... түхеэрэлгэ гүйсэд хэрэгсэлнүүдтэйнь бэлэдхэхэ талаар... сэгнэмээр дүршэлтэй болонхой. Энэ министерство 18... тонно һула азотно кислота үйлэдбэрилхэ шадалтай, за... тээгдэһэн түхеэрэлгэ Новомосковско химическэ комби... лэдхэжэ үгөө. Нормын ёһоор, энэ түхеэрэлгэ 23 һара со... байһан аад, бодото дээрээ 15 һара соо дүүргэгдэө. М... министерствэнүүдшье энэ һайн жэшээе дагаха зэргэтэй. 1975 онуудта бодхоогдохо барилгануудта эльгээгдэхэ к... түхеэрэлгын түсэбүүд мүн табан жэлэй түсэбтэй зэрэ... даха ёһотой.

Мүнөө манай барилгануудта 7 миллион хүн ажалла... һаяхан партиин Центральна Комитет болон правительст... гын хүдэлмэрилэгшэдые олоор бэлдэхэ, мэргэжэлыень... лүүлхэ тухай шиидхэбэри абаа. Барилгашадай салин... шэлүүлэгдээ, тэдэндэ байра олоор үгтэдэг болон... һуудалайнь байдал һайжаруулагдана. Эдэ бүгэдэ бари... дэлмэрилэгшэдэй нэгэ газартаа тогтожо хүдэлхэдэнь... ложо үгөө.

Барилгашад, хабсаргагшадай үмэнэ ехэ зорилгонуу... данхай. Хараалагдаһан барилгын түсэб юһэдэхи табан... жалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэдэнэр аһан шадалаара... майн оролдохо бэзэ гэжэ батаар найдажа байһанаа... мни зүбшөөгыт.

* * *

Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые зүбөөр хубаарилан хүгж... ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ шух... эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь мүн болоно. Тэрэ х... союзна республикануудые индустриальна замаар улам... хүгжөөхэ, ленинскэ национальна политикые хэлбэр... бэелүүлхэ ябадал хангана.

Европын хубиин, Хойто зүгэй, Сибириин, Алас-Дурн... Казахстанай болон Дунда Азиин байгаалиин баян арга... дые хурдан түргэнөөр ашаглаха түйлай ехэ х... хүдэлмэри шэнэ табан жэлэй үедэ дүүргэгдэхэ байна. Сибириин нефть-газай, Зүүн Сибириин Братска—Ус... Саянска, Таджикистанай Нурекскэ болон бусад ... удха шанартай нэгэдэмэл томо газарнууд, шэнэ промы... дэ хэдэн районууд бүрилдэн бии болохо юм. Зүүн зүгэй... та электрын элшэ хүсэ ехээр хэрэглэдэг шэнэ пре... дай, гол түлэб үнгэтэ металлургиин, химиин промышле... предприятинуудай барилга ехээр хэгдэхэ, хара мет... до хүсэдөөр болбосоруулан хэрэглэлгэ нилээд горитой... жөөгдэхэ. Даб дээрэ тоолон гаргаһанай ёһоор, табан ... багта бүхы алюминиин 70—73 процентые, целлюлоз... картоной тухайлхада гурбанай нэгэ хубиие, электрын ... ехээр хэрэглэдэг продукциин бусад олон зүйлнүүдые ... бүрилдэг болохо байнабди.

Хойто болон Зүүн зүгэй районуудые хүгжөөхэ ту... даһан хараа түсэбые бэелүүлхын тулада эдэ районууд... гын шэнэ организацинуудые байгуулха, бии байгааш... жүүлхэ шухала. Гэр байрын, коммунальна ба соёлой-... лай барилгые булюу түргэнөөр эрхилхэ ябадал хараа... тэй. Тингэжэ һайн мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдые дам... эндэ түбхинүүлэн байлгахын тула шухала эрхэ байда... болонобди.

Шэнэ табан жэл хадаа бүхы союзна республикану... мышленность болон хүдөө ажахые улам саашадань хүг... болохо байна. Диилэнхи олонхи республикануудта пром... үйлэдбэри 40—50 процентээр, бүришье үлүүгээр ех... байна. Хүдөө ажахые бүри ехээр мэргэжүүлһэнэй аш... нэй продукци улам элбэгээр абадаг болохо горитой зор... бүхы союзна республикануудай үмэнэ табигдана.

Үйлэдбэрилгын хүсэ зүбөөр хубаарилан хүгжөөл... ажахын байгуулалтые бүри хурдадхаха, союзна респуб... дые, экономическа районуудые хүгжөөхэ аша туһатай ... рэнэй аша туһые үлэмжэ зүбөөр, дүүрэнээр тааралду... олгохо байна.

IV. Хүтэлбэрилгэ ба түсэблэлгые нарижуулан һайжаруулга

Социалис экономико хүгжөөхэ мүнөө үеын шататай арадай ажахые хүтэлбэрилгын түхэл маягуудые, арга методүүдые зохилдуулан тааралдуулха зорилготой шухала хэмжээ ябуулганууд үнгэрһэн табан жэлдэ бэелүүлэгдэһэн байгаа. Хүтэлбэрилгын гурим шэнэдхэн хубилгалгын гол шэглэлынь КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдээр тодорхойлогдонхой.

«Промышленностиие һайнаар хүтэлбэрилхэ, пром... үйлэдбэриин түсэблэлгэ нарижуулан һайжаруулха, ... ска урмашуулгыень нарижуулха тухай» тогтоол соогоо Це... на Комитедэй сентябриин (1965 оной) Пленум ажахые ...

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта).

НҮХЭР А. Н. КОСЫГИНАЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ

һайжаруулха тодорхой хэмжээнүүдые зохёон хараа-. Эдэ хэмжээнүүдые XXIII съезд һайшааһан байгаа. Эдэ бү- ерон дотор ажахын реформо бэелүүлгэдэ эхи табижа, социалис ёһоор эрхилхэ ленинскэ гол ёһонуудые улам хүгжөөһэн юм.

ашаг үрэдэ түсэблэлгын ба урмашуулгын шэнэ һайнаар нүлөөлһэн тухай наймадахи табан жэлэй

эрхэ байдалда хүдэлмэриин экономическа үрэ дүнгүү- нуудай коллективүүдэй һонирходог урмашал ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхи хэшээл ехэ экономикын асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэг- бүри олоор хабаадалсана.

үйлэдбэриие хүтэлбэрилхэ шэнэ арга методүүдые стерствэнүүд үшөөл бирагүйгөөр хэрэглэнэ гэжэ тэм- Ажахын тоосооной талаар предприятинуудай эрхэ ушарта хаһагдадаг, экономическа арга методүүдые оронд албадалга хэрэтлэгдэдэг байха юм. Гэхэ зуу- реформын саашадаа тододхогдохо, улам һайжаруулаг- ушар баримтануудые элирүүлхэ арга бии болоһон дээрэһээ олдоо. Түсэблэлгын ба ур- арга методүүд, предприятинууд болон нэ- ажал ябуулгые сэгнэхэ сэгнэлтын хэмжүүр дам саа- һайжаруулагдаха зэргэтэй гээшэ ха. Тиигэ- дэбжэлтэдэ, продукциин шанар һайжаруул- бүтээсые дээшэлүүлгэдэ реформын үзүүлдэг нүлөөе болгохо, бүри горитой ехэ түсэбтэ даалгабаринуудые бэе- предприятинуудай, нэгэдэлнүүд болон министерст- урмашалые бүри дээшэлүүлхэ болонобди. Энэ хадаа мү- шухала зүйл болоно.

реформо — саг зуурын хэрэг бэшэ. Энэ хадаа үйлэд- социалис арга ёһоной булюу һайн бүхы зүйлнүү- ашагтайгаар хэрэглэхэ зорилгоор ажахы хүтэлбэрил- һайжаруулха ябадал болоно.

табан жэлдэ материальна үйлэдбэриин ба хангалгын ажахын тоосоото предприятинууд болон ор- түсэблэлгын, урмашуулгын шэнэ гуримда оруулаг- байна. Бии байгаа дүй дүршэлһөө һабагша татан, талаар гаталагдаһан шатын дүнгүүдые сог- дам саашадань хүгжөөхэ дурадхалнуудые зохёохо

түсэблэлгэ бүхы дэлхэйдэ мэдэрэгдэһэн туйлалтануудаар нийтэ-экономическа байгуулалтын эрхэ байдалда түсэблэлгын социалис гурим социально-экономиче- эрилтэнүүдтэй зохилдон, саг үргэлжэ хүгжэжэ

хоорондын түсэблэлгые һайжаруулха саг Ажахын хэдэ хэдэн һалбаринуудай ха- арадай ажахын олон томо асуудалнуудые шиид- нимэ түсэблэлгын удха шанар бүри Жэшээ болгон, автомобиль бүтээлгые дурдаһуу. Авто- олоор гаргадаг болохо гэжэ хараалһан ургалта ха- имагтал харилсаатай һалбаринуудые бэшэ, барилгыншье, элдэб хангалгын олон тоото пункт- мүн тэрэнээн городуудые тусхайта ёһоор түсэблэн хүгжэлтэ тодорхойлдог юм. Ондоогоор хэлэбэл, хамтаруулан табиһан түсэбүүд хэрэгтэй гээ- түсэбүүдые имагтал «дээрэһээ доошонь» бэшэ, мүн «ха- тодорхойлон табиха хэрэгтэй.

ажахын үргэлжэ бүхэли асуудалнуудые шиидхэхын болзорой, уридшалан хараалһан түсэблэлгэ ехэ удха Удаан болзорой ерээдүйн түсэбүүдэй эрдэм наукын баримтатай байха хэрэгтэ эдэ түсэбүүд шухала үүр- ёһотой. Транспорт, нефтиин ба нефтехимиин про- хүдөө ажахые мелиорацилха, химизацилха, оро- ажахы хүгжөөхэ удаан болзорой уридшалан хараал- һүүлэй үедэ манай научна түбүүд, Наука, тех- комитет, Госплан табиһан, тиигээд СССР-эй Ми- Совет тэдэниинь хаража үзэһэн байгаа. Мүнөө хүсэ хубаарилан хүгжөөхэ гол ехэ түсэб хараг- Энээнэй үндэһөөр СССР-эй арадай ажахые хүгжөө- болзорой, жэшээлбэл, 10—15 жэлэй түсэб зүбөөр та- байнабди. Энэ түсэб түсэблэлгын гуримда шуха- ёһотой.

эрдэм-техникын дэбжэлтын асуудалнуудые алишье зохёон шиидхэхэ болонобди. Арадай ажахын түсэбэй тодорхойлон харуулдаг гурим һайжаруулаг- Эдэ тоо, баримтанууд хадаа үйлэдбэриин тех- дээшэлүүлхэ, эрдэм шэнжэлгын үрые түргэ- продукцияа үргэлжэ шэнэлжэ байха хэрэг- бүхы һалбаринуудые шэглүүлэн зорюулха зэргэтэй. тушаа табигдадаг түсэбүүд бүхы арадай ажахын шухала хубинь болохо орохо ёһотой. Зү- зэргэ, бүхы бүлэгүүдтэеэ хамта арадай ажахын эрдэм-техникын дэбжэлтэ дээрэ үндэһэлхэ жэ-

хэрэглэгдэдэг технико-экономическа нормати- саашадань зохёон һайжаруулха шухала. Түү- электрын элшэ хүсэ, материалнуудые гарга- хэрэглэхэ научна үндэһэ баримтатай нормотой Түсэблэлгын органууд эдэ нормативуудые саг хаража үзэхэ уялгатай. Тиихэдээ эдэ нормонуудые дэбжэлтын туйлалтануудтай сэхэ холболдуулан таа- болоно.

болзорой түсэбүүдэй үүргые бүри ехэ болгохо, ниитын худалдан абагшадай эрилтые али бүхы талаһаань материальна, ажалай болон мүнгэн һангай арга нөө- хэрэглэхэ түрүү нормативуудай үндэһэ һуури дээрэ ажахын бүхы һалбаринуудые тэнсүүритэйгээр хүгжөөхэ. асуудалнуудые, мүн эрдэм-техникын дэбжэлтын асуу- экономическа хүгжэлтэтэй нэгэн хамта бү- зохёон шиидхэхэ гээшэ манай түсэблэлгын науч- улам саашадань дээшэлүүлхэ гол хараа шэглэлнүүд Иимэ үндэһэ һуури дээрэ тон тогтууритай татай һайн экономическа нормативууд табигдажа, түсэбтэ даалгабаринуудые бэелүүлхэ гэһэн предприятинууд болон нэгэдэлнүүдэй урмашал хангагдажа болохо

предприятинууд ба үйлэдбэриин һалбаринуудай хү- зохилдуулан тааруулдаг түсэбүүдэй дүүргэлтэ, мүн тэдэнэй хүгжэлтын ерээдүйн арга боломжо хадаа журам хаа хаанагүй наринаар сахиха эрилтэ табина. бүхы даалгабаринуудые саг соонь дүүргэхын тү- министерство, нэгэдэл, предприяти, хүдэлмэрилэгшэ- бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ шухала. хэрэгэй түлөө хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй харюусал- дээшэлүүлхэ, журам бэхижүүлхэ хэрэгтэ тодо һоно- дүүргэлтын шалгалта шухала үүргэ дүүр- Нютагуудтахи партийна, совет органууд, олон эдэбхитэдтэй арадай хиналтын органууд, гүрэнэй ста- органууд парти, правительствын абаһан шиидхэбэ- ба заабаринуудай хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһые саг шалгаха, шалгалтаяа ажал ябуулгынтаа гол хүдэлмэ- уялгатай.

органууд түсэбүүдэй дүүргэлтые шалгалга- багаар хандуулна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэ- тэнсүүри тааруугүй байдалай бии бололгые һэргыл- түсэбүүдые нарин нягтаар дүүргэхэ, дотоодын арга эгээл бүрин дүүрэнээр хэрэглэхэ ябадал ханга- саг соонь хараалха уялгатай.

номическа онол аргануудые шадамараар хэрэглэхэ, товар- харилсаануудые нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэ нү- элидхэл соо анхарал хандуулагдаһан байна. Дээ- түсэблэлгэ түрүү, тодорхойлхы шэнжэтэй байха, то- харилсаанууд арадай ажахые түсэбэй ёһоор хү- бэхижүүлгын ба ажахын тоосооной үндэһэ һуури предприятинуудай, нэгэдэлнүүдэй эдэбхи үүсхэлые хүг-

жөөлгын аша туһада хэрэглэгдэжэ болохо, хэрэглэгдэхэ ёһотой гэжэ партиин Центральна Комитет, Советскэ правительство тоолоно. Манайда товар-мүнгэнэй харилсаанууд шэнэ, социализмда хабаатай гол удхатай юм. Түб гол газарнуудһаа гүрэнэй түсэблэлгын түрүү үүргые дэлгүүрэй гуримшуулалгаар һэлгэхэ гэһэн али бүхы эндүүтэй хараа бодолые бидэнэй буруушаадаг байһамнай мэдээжэ.

Хэн нэгэнэй ба коллективэй урмашалые, мүн предприятиин, зарим нэгэ хүдэлмэрилэгшын ба бүхы обществын аша туһада дүүрэнээр тааралдуулха шухала. Тиигэжэ обществын аша туһада хэгдэһэн ажалда, өөһэдынгөө түрүүшын уялгада, һуудал байдалаа һайжаруулха гол эшэ үндэһэндэ хандаһан мэтээр хүнүүдые хүмүүжүүлхэ болонобди. Тиихэдээ имагтал мүнөө үеын бэшэ, мүн удаан сагай үрэ дүнгүүдые туйлаха — эрдэм-техникын туйлалтануудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, предприятинуудай хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдые һайжаруулха хэрэгтэ предприятинуудай нэгэдэлнүүдэй, министерствэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй урмашалые бүри дээшэлүүлхэ шухала. Эдэ зорилгонуудта бүхы экономическа арга нүхэсэлнүүдые улам саашадань нарижуулан һайжаруулха ябадал зорюулагдаха зэргэтэй. Тиихэдээ табан жэлэй түсэбэй даабаринуудые хэр зэргээр дүүргэһэнһээнь материальна урмашуулгын гуримые сэхэ дулдыдуулха шухала байна.

Ажахын тоосоо бэхижүүлгэ, хүгжөөлгые үндэһэ болгодог **экономическа урмашуулгын** шэнэ гурим хадаа арадай ажахыда ашаг олзын үүргэ бүри дээшэлүүлхэ ябадал хараална. Ашаг олзо болон ашагтай байлгые үйлэдбэриин ашаг үрын шухала тоо, баримтанууд мэтээр сэгнэнэбди. Тэрээнтэй хамта ашаг олзо гээшэ предприятинууд болон нэгэдэлнүүдэй гансашье ажахын тоосоото жасануудай гол эшэ үндэһэн бэшэ, мүн гүрэнэй бюджедэй доходой шухалын шухала эшэ үндэһэн мүн болоно.

Ямар юумээр, ямар аргаар, ямар эрхэ байдалда ашаг олзо ехэ болоноб гэһэн асуудал социалис обществодо хамаагүй бэшэ юм ааб даа. Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэ, продукциин өөрынь үнэ хямдаруулга, ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ — энэл даа ашаг олзоёо ехэ болгохо манай зам. Гүрэнэй сэнгүүдые хэрэгсээнгүйгөөр гү, али тэдэниие дээшэлүүлжэ, тогтоогдоһон сорт сортыень, стандартыень хазагайруулжа, ашаг олзо абаха гэһэн али бүхы һэдэлгэнүүд гүрэндэ харша ябадал мүн болоно. Сэнгүүдэй талаар гүрэнэй журам нарин нягтаар сахилгын түлөө, хараалагдаһан зүйлэйнь хэм соо продукци гаргаха түсэбые шууд сэхэ дүүргэдэг байхын түлөө министерствэнүүдэй, зургаануудай, нэгэдэлнүүдэй харюусалгые, мүн предприятинуудай, сэн тогтоодог органуудай хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Тэрээнтэй хамта, ашаг олзоёо хубаарилха гурим саашадань нарижуулан һайжаруулха, материальна, финансын ба ажалай нөөсэ боломжонуудые ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэдэнь предприятинуудай урмашалые бүри дээшэлүүлхэ шухала.

1970 ондо промышленна предприятинууд хүгжэлтын жасада 3,6 миллиард түхэриг, социально-соёлой хэмжээ ябуулгануудай ба гэр байра барилгын жасада 1,4 миллиард түхэриг, материальна урмашуулгын жасада 4 миллиард түхэриг оруулаа һэн. Эдэ жасануудта оруулагдаһан мүнгэн бүхыдөө 9 миллиард түхэриг болоһон байна. Өөһэдынгөө байгуулһан жасануудай ашаар олохон предприятинууд үйлэдбэреэ шэнэдхэхэ, хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай гэр байрануудые һайжаруулха ехэхэн хүдэлмэри хэхэ, хүүгэдэй саадуудые, яслинуудые, соёлой эмхи зургаануудые нэмээжэ бариха аргатай болоһон байна.

Үйлэдбэриие нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэ коллективүүдэй материальна урмашалые улам дээшэлүүлгэдэ материальна урмашуулгын жаса улам ехэ үүргэ дүүргэдэг болоно байна. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада промышленностиин хүдэлмэришэд, алба хаагшадай дунда зэргын салин хүлһэнэй бүхы ургалтынь дүрбэнэй нэгэ хубиһаа ехэнь эдэ жасануудай мүнгэ зөөриин ашаар туйлагдаһан байха юм.

Шэнэ гуримда оруулагдаһан предприятинууд дээрэ хүдэлһэн саг үргэлжын стаж, журам заршамынь, хүдэлмэриинь шанар харалсажа байгаад, жэлэй дүнгөөр материальна урмашуулгын жасаһаа шан үгэдэг гурим заншанхай. Урмашуулгын иимэ гурим ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, хүдэлмэрилэгшэдэй ажалһаа гараха, ерэхэ ябадалые хороохо, ажалай журам бэхижүүлхэ хэрэгтэ һайнаар нүлөөлнэ гэжэ дүй дүршэл харуулаа.

Урмашуулгын ажахын тоосоото жасанууд предприятинуудай абадаг олзо доходоор байгуулагдадаг юм. Тиимэһээ хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай үргэн олон эдэбхитэд эдэ жасануудые зүбөөр хэрэглэхэ асуудалнуудые алишье талаһаань зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадуулагдаха ёһотой. Тэрээнтэй хамта урмашуулгын жасануудые байгуулха, хубаарилха гуримые саашаданьшье нарижуулан һайжаруулха шухала.

Арадай ажахые түсэбэй ёһоор хүтэлбэрилгын экономическа онол аргануудай нүлөөлхы хүсэн ехэнхидээ **сэн тогтоолгын гуримһаа** дулдыдадаг. Бидэнэр промышленна продукциин оптово сэнгүүдые гуримшуулха талаар ехэхэн хүдэлмэри хээбди. Тэрэнэй эсэстэ эдэ сэнгүүд ажалай ниитэдэ шухала гаргаша сэхэ, зүбөөр харуулдаг болоо. Энэ хадаа ажахын тоосоое улам саашадань бэхижүүлхэ эрхэ нүхэсэл байгуулаа. Оптово сэнгүүдэй гуримые саашаданьшье һайжаруулха хэрэгтэй. Ажалай бүтээсын дээшэлһэнэй, үйлэдбэриин гаргашануудай бага болоһоной зэргээр бидэ промышленна продукциин оптово сэнгүүдые хямдаруулха байнабди.

Сэн тогтоолгын зүб гурим хадаа продукцияа шэнэлжэ байха, шанарыень һайжаруулха, эрдэм-техникын дэбжэлтэ түргэдхэхэ хэрэгтэ предприятинуудай, нэгэдэлнүүдэй урмашалые бүри ехэ болгохо байна. Шэнэ техникын сэнгүүд тэрэниие хэрэглэлгэһээ абтадаг экономическа ашаг үрыень хараадуулан тогтоогдохо зэргэтэй. Тиигэбэл шэнэ техникэ үйлэдбэрилэгшэдтэньшье, худалдан абагшадтаньшье ашатай һайн байха бшуу. Сэн — социалис гүрэнэй гарта байхадаа, экономическа хүтэлбэрилгын хүсэ ехэтэй арга болоно, тэрэниие шадамараар, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ ёһотойбди.

Реформын үедэ **зээлеэр үгтэдэг мүнгэнэй үүргэ улам** дээшэлээ. Мүнөө зээлиин мүнгэнэй хабаадалгатайгаар арадай ажахын эрьесын мүнгэ зөөриин хахадынь шахуу, гол фондын али бодо хубинь бүрилдэдэг болонхой. Гүрэн хадаа зээлеэр мүнгэ үгэжэ, колхозуудта, колхозууд хоорондын организацинуудта, эд хэрэглэгшэдэй бүлгэмүүдтэ, улад зондо нилээд ехэ туһаламжа хүргэдэг байна. Эд бараа худалдажа абаһанай, туһа хүргэһэнэй түлөө түлэгдэдэг түлбэринүүдэй 75-һаа үлүү процентнь зээлеэр үгтэдэг мүнгэнэй хабаадалгатайгаар бэелүүлэгдэнэ.

Үнгэрһэн табан жэлэй турша соо ниитэ гүрэнэй урьһа зээлиин фонд ба эрьесын мүнгэ зөөри һайнаар хэрэглэтдэдэг болоо. Промышленностьда эрьесын мүнгэн зөөриин хэрэглэгдэсын түргэдэһэниинь, зээлеэр үгтэһэн мүнгэнэй һөөргөө бусалтын болзорой хороогдоһониинь энээн тухай гэршэлнэ.

Кредитнэ харилсаануудай үүргые саашаданьшье дээшэлүүлхэ шухала. Предприятинуудта, организацинуудта зээлеэр мүнгэ үгэхэдөө, Госбанк, Стройбанк барилгын, мүн үйлэдбэриин техническэ талаарнь шэнээр зэбсэгжүүлхэ эгээл ашаг үрэтэй хүдэлмэри шэлэхэдэнь бүри ехээр нүлөөлхэ уялгатай. Ниитэ гүрэнэй түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээн соо зээлеэр мүнгэ үтэхэдөө, гаргашалагдаһан мүнгэ зөөриие түргөөр харюулха, арадай ажахын түрүүшын ээлжээнэй хэрэглэмжые хангаха барилгануудта булюу эрхэ олгохо хэрэгтэй байһаниинь ойлгосотой.

Материально-техническэ хангалгын талаар ехэ зорилгонууд табигдана. һүүлэй жэлнүүдтэ нютагай шэнжэ баримталһан материально-техническэ хангалгын органуудай ниитэ гүрэнэй шэнэ гурим байгуулагдаа. Бии байгаа дүй дүршэл хадаа иимэ гуримай зүб һайн байһые баталан харуулна. Гэбэшье материально-техническэ хангалгын органуудай хүдэлмэридэ үсөөн бэшэ дутагдалнууд үшөөл бии байһаар.

Ниитэ гүрэнэй хангалгын гурим хадаа зургаанайнгаа тала харалгаар хизаарлангүй, тиихэ зуураа, промышленностиие һалбариин гуримаар хүтэлбэрилгын булюу һайн байһые хэрэглэн, эрьесын албаниие эмхидхэхэ арга боломжо олгоно. һүүлэй үедэ Госснабай хабаадалгатайгаар предприятинуудай хоорондо саг үргэлжын холбоо барисаан хүгжэжэ эхилээ. Энэ хадаа хэлсэгдэһэн болзор соогоо предприятинуудые үргэлжэ бүхыдэнь найдамтайгаар хангаха гурим бии болгоно.

Арга нөөсэнүүдэй ехэ болохо зэргээр бидэ үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые худалдаха оптово худалдаа наймаа хүгжөөхэ аргатай болохобди. Энэ хадаа ажахын таатай зохид харилсаа холбоо шэлэхэдэнь предприятинуудай, нэгэдэлнүүдэй бэеэ даанхай байдалые, эдэбхи үүсхэлые үргэдхэхэ, материальна нөөсые арьбалха, хүдэлмэреэ һайжаруулха, хангалгын аппарадые хороохо хэрэгтэ һайнаар нүлөөлхэ юм.

Шэнэ табан жэлэй үедэ шиидхэгдэхэ ёһотой шухалын шухала зорилгонуудай нэгэниинь гэхэдэ — арадай ажахые **хүтэлбэрилгын бүридэл** улам саашадань һайжаруулха ябадал болоно.

Бодото дүй дүршэлые, эрдэм наукын тоо, баримтануудые нарин нягтаар шэнжэлһэнэй үндэһэ һуури дээрэ зарим һалбаринуудай онсо илгаануудые хараадаа абалсан, хүтэлбэрилгын шэнэ гуримуудые шэлэхэ хэрэгтэй. Хэдэ хэдэн ушарта хуушаршаһан хүтэлбэрилгын мүнөө байгаа типовой бүридэлые шүүмжэлхы ёһоор хаража үзэхэ ёһотойбди.

КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет промышленностиин һалбаринуудые хүтэлбэрилгын эмхидхэл улам саашадань нарижуулан һайжаруулха хэмжээнүүдые абажа байна. һүүлэй үедэ хэдэ хэдэн һалбаринуудта хүтэлбэрилгын мүнөө байгаа бүридэлые шэнжэлхэ, нарижуулан һайжаруулха хүдэлмэри хэгдээ. Жэшээлхэдэ, нүүрһэнэй промышленностиин бүридэл сомор болгогдоо: нүүрһэнэй трестнүүд болюулагдаа. Эдэ трестнүүд шахта болон комбинадай хоорондо байгуулагдаһан үлүү шата гэжэ мэдэрэгдээ. Иимэрхүү хэмжээ ябуулганууд нефтиин, химиин промышленностьда бэелүүлэгдээ.

Хүтэлбэрилгын эмхидхэлэй ехэнхидээ хоёр-гурбан шатаһаа бүридэһэн гурим эгээл таатай зохид юм гэжэ химиин, нефтиин, нүүрһэнэй промышленностиин хүтэлбэриие шэнэдхэн хубилгаһан ушар баталан харуулаа.

Ажахын тоосоото үйлэдбэриин томо нэгэдэлнүүд зарим нэгэ предприятинуудта орходоо нилээд ехэ булюу һайн байдалтай байдаг. Үйлэдбэриин предприятинуудай хажуугаар иимэ томо нэгэдэлнүүдтэ эрдэм-шэнжэлэлгын, проектнэ, конструкторска организацинууд орожо болохо юм. Энэ ушар эрдэм наукые үйлэдбэридэ бүри дүтэлүүлнэ, арадай ажахыда эрдэм-техникын туйлалтануудые түргөөр нэбтэрүүлхын тулада һайн эрхэ нүхэсэл хангана бшуу.

Хэрэглэмжээ элирүүлхэ, хангалга болон худалдаа наймаа эмхидхэхэ, тусхай мэргэжэл болон хамжан ажаллалгаяа нарижуулан һайжаруулха, хамһабариин хүдэлмэринүүдые нэгэдхэн эрхилхэ гэхэ мэтэ ябуулганууды ганса нэгэ предприятиин бэеэ даагаад эрхилхэнь бэрхэтэй юм. Эдэ уялганууд нэгэдэлнүүдтэ даалгагдаха ёһотой. Иимэ нэгэдэлнүүдые эмхидхээд байхада, үйлэдбэриие улам саашадань томодхохо, материальна болон финансын арга нөөсын шухала хубиие нэгэдүүлхэ ябадал хараалагдана.

Үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдые эмхидхэлгэ хүтэлбэрилгын гурим нарижуулан һайжаруулха шэнэ шухала зүйл мүн болоно. Нэгэдэлнүүдые эмхидхэн хүгжөөлгэ хадаа ажахын реформын арга боломжые бүрин дүүрэнээр хэрэглэхэ, эрдэм-техникын дэбжэлтэ түргэдхэхэ арга олгохо байна.

Нэгэдэлнүүдые бүридүүлэн эмхидхэхэ хэрэгтэ болгоомжотойгоор, экономическа үндэһэ баримтатайгаар хандаха хэрэгтэй. Предприятинуудые нэгэдүүлгэ хадаа министерство болон предприятиин хоорондо забһарай нэмэлтэ шата бии болгохо ёһогүй, захиргаанай аппарадые олошоруулха, тэрээндэ гаргашалагдаха гаргашануудые ехэ болгохо зэргэгүй юм.

Министерствэнүүд хүтэлбэрилгын иимэ эмхидхэл нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ зам дээрэ шууд гараха ёһотой. Энээн тухай съезд дээрэ тон зүбөөр хэлэгдээ һэн.

Нэгэдэлнүүдэй эмхидхэлэй бүридэл болон түхэл маягууд али бүхы һалбаринуудта нэгэн адли байхагүй юм ааб даа. Тиимэһээ эндэ таарамжатай арга зам бэдэрхэ хэрэгтэй бшуу.

Үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдэй таатай зохид түхэл маягынь филиалнуудтай байдаг томо түрүү предприятинууд, тэрэшэлэн научно-үйлэдбэриин нэгэдэлнүүд мүн болоно. Эндэ түрүү, толгойлхы организациин уялтые эрдэм-шэнжэлгын организаци дүүргэдэг байха. Продукци худалдалгын түлөө, эд хэрэглэгшэдэй эрилтэнүүдые сэхэ шэнжэлгын түлөө нэгэдэлнүүдэй даадаг харюусалгые дээшэлүүлхэ ашатай туһатай түхэл маягынь нэгэдэлнүүдэй фирменнэ магазинуудые байгуулга мүн болоно.

Ленинградай оптико-механическа нэгэдэл, «Светлана», «Позитрон», Москвагай Лихачёвой нэрэмжэтэ автомобильна завод, Москвагай «Большевичка» гэжэ оёдолой нэгэдэл мэтэ олон нэгэдэлнүүдэй хүдэлмэреэр һайн дүй дүршэлыень харуулжа боломоор байгаа.

Нэгэдэлнүүдэй байгуулагдахатай хамта, министерствэнүүд һалбариие хүгжөөхэ үндэһэн шухала асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулха аргатай болохо юм. һалбариинь гаргадаг продукциин хэр хэрэглэгдэдэгые шэнжэлхэ гээшэ тиимэ түрүүшын асуудалынь болоно. Энэ хэрэглэмжые хангалга — министерствын хүдэлмэриие сэгнэһэн шухалын шухала сэгнэлтэ мүн. Хэрбээ министерство мүнөөдэр энэ зорилгые бүрин дүүргэхэ аргагүй байгаа һаа, тэрэ хадаа ажал ябуулгынгаа түсэб зохёон табиха, тэрэниие шиидхэхэ арга зам болон болзорнуудые тодорхойлхо уялгатай гээшэ.

һалбариингаа ерээдүй сагта хүгжэхэ хүгжэлтэһөө уламжалан, министерствэнүүд техническэ нэгэн адли политика зохёохо ба бэелүүлхэ, үйлэдбэриин, мүн барилгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ үүргэтэй. Министерствэнүүдэй ябуулдаг эмхидхэлэй һула хүдэлмэриин жэшээ, нэн түрүүн, машина бүтээлгын талаар, машинанууд болон түхеэрэлгэнүүдтэ хэрэглэгдэхэ запасной частьнуудай хэрэглэмжые хангалгын байдал болоно. Иимэ байдал илангаяа хүдөө ажахыда тобойсо үзэгдэнэ. Запасной частьнуудаар хангалгада үзэгдэдэг таһалдал горитой хохидол ушаруулна, миин байха ушар бии болгоно, олон тоото хүнүүд юрын аргаар элдэб хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ баатай болоно. Энэ ушар түхеэрэлгын капитальна заһабарилгые ехэ үнэтэй болгоно.

Өөһэдынгөө бүтээһэн түхеэрэлгэ, машинануудые запасной частьнуудаар хангаха гэһэн харюусалгаһаа министерствэнүүдэй өөһэдыгөө хүнгэлхэ ябадал огто таарамжагүй. Эд хэрэглэгшын түрүүшын эрилтээр запасной частьнуудые заводой эльгээдэг байхаар лэ ажал хэрэгээ табиха шухала. Машина бүтээлгын предприятинуудай болон министерствэнүүдэй ажал ябуулгые гансал бүтээн гаргаһан машинануудай тоогоорнь бэшэ, мүн эдэ машинануудай хэр зэргээр хүдэлдэг, тэдэнэй запасной частьнуудаар хэр зэргээр хангагдадаг байһаарнь сэгнэхэ хэрэгтэй.

Предприятишье, нэгэдэлшье, министерствэшье гү, али Госпланшье байг — ажахын байгуулалтын бүхы һалбаринуудта **зохид таатай шиидхэбэринүүдые абахэ** хэрэгтэ тусгаар анхарал хандуулха ёһотой.

Ажахын элдэб асуудалнуудаар шиидхэбэри гаргахаяа бэлдэхэдээ, гансашье өөрынгөө зургаанай бэшэ, мүн олон зургаануудай хоорондохи экспертнэ сэгнэлтэнүүдые үндэһэ болгон, элдэбын жэшээнүүд сасуулагдан харагдаха ёһотой. Шиидхэбэри гаргахадаа гү, али дурадхахадаа тэрэнээ бүхы талаһаань үндэһэлэн тайлбарилгаар проектнэ эмхинүүдэй, министерствэнүүдэй, зургаануудай, Госпланай, Госснабай урда бүри шанга эрилтэ табиха хэрэгтэй.

һалбари бүхэнэй ажахын ба техническэ политикые, республиканууд, экономическа районууд ба областьнууд доторхи ажахын ашагтай һайн холбооe нэгэдхэдэг — хүтэлбэридэхи һалбариин тиимэ ёһо гуримые бүри һайнаар тааруулан бэелүүлхэ хэрэгтэй. Тэрэнэй тулада һалбаринуудай хоорондохишье, мүн территориально-экономическашье асуудалнуудые бүри һайнаар шэнжэлэн шиидхэхэ шухала. һалбаринуудай хоорондохи барисаа хүгжөөлгын түлөө, тусгаарлабал, хамжаанай ёһоор продукцияа бэе бэедээ үгэлсэлгын түлөө министерствэнүүдэй харюусалга дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Үйлэдбэриин зохид һайн харилсаа таһалдуулан, гансал өөрынгөө зургаанай тала харадаг ябадал, мүн ажахын нэгэдхэмэл ажал ябуулга һуларуулан, гансал нютагайнгаа тала харадаг ябадал социалис ёһоор ажахые эрхилхэ хэрэгтэ таарахагүй юм.

Арадай ажахые түсэблэлгын, хүтэлбэрилгын гурим мүнөө үедэ улам һайжаруулхын тулада экономико-математическа арга методүүдые, электронно-тоололгын техникые, агротехникые, хэлхеэ холбооной техническэ талаараа өрхим һайн хэрэгсэлнүүдые бүрил ехээр хэрэглэдэг болохонь шухала. **Электронно-тоололгын машинануудые** ашаглахада, элдэб янзын мэдээсэл ниитэлэн абаха хэрэгые түргэдхэхэ, элдэб янзын түсэб зохёохо, түсэбтэ зохид шиидхэбэринүүдые бэдэржэ олохо хүдэлмэри түргэдхэхэ байнал. Бүхы орон соохи экономическа ба социальна ажал хэрэгые залан хүтэлбэрилхэ арга олгогшо ажахын социалис байгуулалтын булюу һайн байһанайнь ашаар электронно-тоололгын техникэ үргэнөөр хэрэглэхэ ябадал манай түсэбүүдэй научна хэмжээень, зүбөөр үндэһэлэгдэхэ, тааруугаар шиидхэгдэхэ ушарыень дээшэлүүлхэдэ туһалха.

Хэдэ хэдэн министерствэнүүдтэ, олон предприятинууд дээрэ хүтэлбэрилгын оньһото арга амжалтатайгаар хэрэглэгдэжэ байдаг. Госпланда, Госснабта, ЦСУ болон ондоошье хэдэ хэдэн зургаануудта тоололгын центрнүүд бии болгогдонхой. Промышленностиин, хүдөө ажахын, хэлхеэ холбооной, худалдаа наймаанай предприятинууд болон эмхи зургаануудые хүтэлбэрилхэ оньһото 1600 автомат түхеэрэлгэ табан жэлэй туршада ашаглалгада оруулагдаха гэжэ хараалагдана.

Арадай ажахые бүридхэхын, түсэблэхын, залан хүтэлхын тулада тоололгын центрнүүдэй гүрэнэй байгууламжын, орон соохи ниитын оньһото бүхы хэлхеэ холбооной туһаламжаар тоо мэдээнүүдые суглуулха, бүридхэн шэнжэлхэ ниитэ гүрэнэй автомат түхеэрэлгэ бии болгохо арга боломжо манай түсэбтэ ажахы олгоно.

Хүтэлбэриин кадрнууд тухай асуудалда анхаралаа ходо табижа байха хэрэгтэй. Дээдэ тушаалта хүтэлбэрилхы кадрнуудые оруулалсан, хүтэлбэрилхы бүхы кадрнуудые һургаха, мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ хэрэг шууд сэхээр үргэдхэхэ, һайжаруулха гэһэн зорилго манай урда табигдана.

Марксистско-ленинскэ һургаалые, хүтэлбэриин теори ба практикые гүнзэгыгөөр шудалһанай үндэһөөр, ажалые эрдэм наукын заабариин ёһоор эмхидхэһэнэй, түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ арга методүүдые хэрэглэһэнэй, экономико-математическа арга, мүнөө үеын тоололгын техникэ ашаглаһанай үндэһөөр шэнээр хүтэлбэрилжэ һураха гээшэ — ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй уялгань болоно.

Социалис демократиие дам саашадань хүгжөөлгэ, үйлэдбэри хүтэлхэ хэрэгтэ ажалшадые бүри олоорнь хабаадуулга арадай ажахын эмхидхэлые, тэрэниие хүтэлбэрилхэ хэрэгые улам ашагтай һайн болгохо шухала нүхэсэл мүн. Хүтэлбэридэ ажалшадай эдэбхитэйгээр хабаадалсахадань, обществын, коллективэй аша туһые ажалшан бүхэнэй аша туһатай тааруулха гэһэн манай ажахыдахи хэрэгэй шухалын шухала ёһо гурим бэелүүлэгдэхэ байна бшуу.

Директивэнүүдэй проект партиин съездын баталһанай һүүлээр бүхы совет хүнүүдтэ хүтэлбэри, заабари болохо үгэхэ. Жэл жэл бүхэнөөрнь хубаажа, табан жэлэй түсэбые богони болзорто зохёон дүүргэхэ хэрэгтэй. Табан жэлэй түсэбые правительствада, КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ хаража үзөөд, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин баталамжада табиха болонобди. Нэгэдэл бүхэндэ, предприяти бүхэндэ саг соонь хүргэхын тулада 1971 оной августын 1-һээ хожом бэшэ тэрэ түсэб табигдажа дүүргэгдэхэ ёһотой.

Табан жэлэй түсэбые жэл жэлээрнь табихадаа, бодото байдалтай холбоотой зарим хубилалта оруулагдахань ойлгосотой.

Госпланай, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй, министерствэнүүдэй урда гол ямар эрилтэ табигданаб гэхэдэ, түсэб соогоо зүб хубаари тэнсүүри гаргаха, табан жэлэй түсэбые өө-мөөгүй тааруугаар табиха гэһэн эрилтэ табигдана. Тэрэнь ниитын хэрэглэмжые бүри нягтаар тодорхойлхо, научно-техническэ туйлалта бүри дүүрэнээр хараадаа абаха, үйлэдбэриин бүридэлые тон зүбөөр тодорхойлхо арга олгохо байна.

Хүтэлбэрилгэ, түсэблэлгэ улам һайжаруулха талаар партиин съездын табиһан зорилгонуудые дүүргэхэдээ, партийна, профсоюзна эмхинүүдэй, гүрэнэй ба ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй үүсхэл оролдолгоёо, эршэ зоригоо гаргалгада найдажа байһанаа элирхэйлэн мэдүүлхые зүбшөөгыт.

V. Совет арадай материальна ба культурна байдал улам саашадань һайжаруулха

Нүхэдүүд! Арад зоной материальна байдал һайжаруулха талаар партиин политикые КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэл дотор нүхэр Л. И. Брежнев найруулан хэлэһэн байгаа.

Совет хүнүүдэй ажаһуудалай хэмжээ дээшэлүүлхэ, ажалай ба ажаһуудалай эрхэ нүхэсэл һайжаруулха үргэн программа Директивэнүүдэй проект дотор хараалагдана.

Ажалай бүтээсын, ажалшадай мэргэжэлэй дээшэлһэнэй зэргээр хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһэнэй, колхозниигуудай олзо доходой ехэ болоһоной ашаар лэ манай арадай материальна байдалынь шэнэ табан жэл соо хамагай түрүүн һайжарха ёһотой. Эгээл тэрэнэй ашаар арад зоной гол олзо доходынь бүри ехэ болохо байна.

Хэдэ хэдэн ехэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ гээд арад зоной ажабайдал улам һайжаруулха программаар хараалагдана.

КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС-эй хабаадалгатайгаар арга боломжонуудаа тооложо үзөөд, тэрэ программа ямар ээлжээтэйгээр, ямар болзорто бэелүүлхэб гэжэ тодорхойлһон байнад.

Тэрэ программын ёһоор, салин хүлһэнэй доодо захын хэмжээн һарын 70 түхэриг хүрэтэр 1971 ондо дээшэлүүлэгдэхэ. Тэрэнэй хажуугаар, түмэр замай транспортдахи дунда зэргын салинтай хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай салин хүлһэниинь нэмээгдэхэ юм. Хүдөө ажахын механизаторнуудай тарифна түлөөһэн баһал тэрэ жэл соо нэмээгдэхэ.

1971 оной июлиин 1-һээ эхилэн, колхозниигуудай пенсиин доодо захын хэмжээн үргэгдэхөөр, хүдэлмэришэд ба алба хаагшадта пенси тогтоодог гуримаар колхозниигуудташье тогтоохо гэжэ хараалагдана.

Наһатай боложо, пенсидэ гараһан хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай пенси тэдхэмжын доодо захань баһал 1971 оной июлиин 1-һээ үргэгдэхэ ёһотой.

Холын хойто зүгэй районуудтахи, тэндэхидэл адли нютагуудтахи, Европын хойто зүгтэхи, Алас-Дурна зүгтэхи, Зүүн ба Баруун Сибирьтэхи, Ураалдахи дунда зэргын салинтай хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай салин хүлһэниинь нэмээгдэхэ, мүн салин хүлһэнэй доодо зэргын шэнэ хэмжээн 1972 оной турша соо тогтоогдохо.

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта).

НҮХЭР А. Н. КОСЫГИНАЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ТҮГЭСХЭЛ

1972 оной сентябриин 1-hээ эхилэн, бүхы орон соогоо нэгэн доро багшанарай ба врачнуудай салингые дунда зэргээр 20-ёод процентээр, үхибүүдэй эмхи зургаануудай хүмүүжүүлэгшэдэй салингые бүришье ехээр нэмээхэ гэжэ хараалагдана. Баhал тэрэ болзорhоо эхилэн, дээдэ hургуулинуудай студентнүүдэй стипендиие дунда зэргээр 25 процентээр, техникумүүдэй hурагшадай стипендиие дунда зэргээр 50-яад процентээр нэмээхэ гэжэ хараалагдана.

1973 оной турша соо Казахстанда, Дунда Азида, Поволжидо, Волго-Вятска райондо, Донбасста салин хүлhэнэй доодо захын шэнэ хэмжээн тогтоогдохо, үйлэдбэриин hалбаринуудтахи дунда зэргын салинтай хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай салин хүлhэниинь нэмээгдэхэ байна.

Гэр бүлэеэ тэжээдэг хүнөө алдаhан сэрэгэй алба хаагшадай гэр бүлынхидэй пенси тэрэшэлэн ехэ болохо.

Үбшэн үхибүүнэй хойноhоо харууhалhан хүндэ үгтэхэ түлөөhэтэ табилгын болзор ехэ болгожо hунаахаар хараалагдана.

Ороной бусад районуудтахи үйлэдбэриин hалбаринуудай, мүн гэгээрэл ба элүүрые сахилгын хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай салин хүлhэнэй доодо зэргын шэнэ хэмжээ тогтоолго, дунда зэргын салинтай хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай салин хүлhыень нэмээлгэ 1974 оной турша соо дүүргэгдэхэ.

Ажалай ба дайнай инвалидуудай пенсиие ехэ болгохо гэhэн хараа түсэб пенсионно тэдхэмжын талаар юhэдэхи табан жэл соо бэелүүлэгдэхэ ехэ хэмжээ ябуулгануудай нэгэниинь юм. Инвалидуудай пенси дунда зэргээр 33 процентээр нэмэхэ юм. Гэр бүлынхидөө тэжээдэг хүнөө алдаhан айлнуудай пенси дунда зэргээр 20 процентээр нэмэхэ юм.

Салин хүлhэнэй доодо захын шэнэ хэмжээ тогтоохо, дунда зэргын салинтай хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай салин хүлhэ нэмээхэ хүдэлмэри 1975 он соо бүримүhэн дүүргэгдэхэ ёhотой.

Районно коэффициентнүүдые тогтоожо гү, али мүнөө байгаа коэффициентнүүдые нэмээжэ, салин хүлhэ байн байтараа юhэдэхи табан жэлэй турша соо зарим районуудта дээшэлүүлэгдэхэ. Баруун Сибирьтэ, Ураалда, Казахстанда (Урда районуудгүйгөөр), тэрэшэлэн Дунда Азиин зарим районуудта салин дээрэ коэффициент мүнөө абадаггүй хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлhэн дээрэнь коэффициентнүүд нэмэжэ тогтоогдохо юм. Алас-Дурна зүгэй, Зүүн Сибириин хэдэ хэдэн районуудай арадай ажахын зарим hалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй мүнөө абажа байгаа районно нэмэри коэффициентнүүдынь үшөө нэмээгдэхэ.

hүниин сагта ажаллаhанай түлөө хүдэлмэришэд ба алба хаагшадта мүнгэ бүришье ехээр түлэгдэдэг болохо.

Салин хүлhэнэй доодо захын шэнэ хэмжээ тогтоолго, дунда зэргын салинтай хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлhыень нэмээлгэ, салин хүлhые район районоорнь бүри зохидоор тааруулан гуримшуулга социально-экономическа ехэ удха шанартай хэмжээ ябуулганууд болоно. Тэрэнь тарифна гуримай үүргые шангадхаха, ажалай нормо тогтоохо хэрэгые hайжаруулха арга олгохо, мэргэжэлтэй ба мэргэжэлгүй хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлhэнэй тэнсүүри, ороной hалбаринууд ба районуудтахи тэнсүүри бүри зүбөөр тогтоохо арга олгохо байна.

Салин хүлhэнэй доодо захын хэмжээе үргэхын хажуугаар hарын 70 түхэриг хүрэтэр салинтай хүдэлмэришэд ба алба хаагшадhаа налог абахаяа болихо, hарын 90 түхэриг хүрэтэр салинтай хүнүүдэй налог бага болгогдохо юм.

Юhэдэхи табан жэлэй турша соо олзо багатайшаг ажалша бүлэнэрэй **үхибүүдтэ тэдхэмжэ** тогтоогдохо гэжэ хараалагдана. Олон үхибүүтэй бүлэнэртэ туhаламжа Совет гүрэмнай мүнөөшье үзүүлдэг. Үхибүүдэй эмхи зургаануудта үхибүүдээ ябуулдагайнгаа түлөө олзо багатай айлнууд багаар түлэдэг, үхибүүдэйнь тоое харалсажа, салин хүлhэнhөөнь алба налог багаар абтадаг. Бүхы олзо доходынь хубаагаад үзэхэдэ, hарын 50 түхэригhөө дээшэ бүлын гэшүүн бүхэндэ хүртэхэгүй юм hаань, тиимэ айлай үхибүүдтэ юhэдэхи табан жэл соо тэдхэмжэ тогтоохо гэжэ хараалагдана. Тиимэ тэдхэмжэ 1974 ондо үгтэжэ эхилхэ.

Больницануудтахи, тэрэшэлэн городой профессионально-техническэ hургуулинуудтахи эдеэ хоолой нормо ехэ болгохо гэжэ хараалагдана.

Дээрэ дүрсагдагша хэмжээ ябуулгануудта үнгэрэгшэ табан жэлэйхидэ орходоо 2,2 дахин үлүү мүнгэ шэнэ табан жэл соо гаргашалха гээд хараалагдана.

Табан жэлэй турша соо хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай hарын дунда зэргын мүнгэн салин 20—22 процентээр, колхозуудай хамтын ажахыдахи колхозниигуудай ажалай түлөөhэ — 30—35 процентээр дээшэлхэ. 1975 ондо хэрэглэмжын ниитын жасаhаа 90 миллиард түхэригэй элдэб тэдхэмжэ түлэгдэхэ гэхэ гү, али 40 процент ехээр түлэгдэхэ байна.

Гүрэн доторхи үри доёмхын болзорhоо урид түлэгдэхэ болоhон тухай КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев съездэ элидхэhэн байгаа.

1947 онhоо 1956 он болотор урьhаламжа 11 удаа гаргагдаа hэн. Тэрэ урьhаламжаар гүрэмнай улад зондоо 25 миллиард 800 миллион түхэригэй үритэй болоhон байха юм.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1957 оной апрелиин 19-нэй тогтоолой ёhоор, 1977 онhоо эхилэн, 20 жэлэй болзор соо тэрэ урьhаламжын мүнгэ түлэхөөр хараалагдаhан байгаа.

Партиин Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тэрэ асуудалые анхаралтай нягтаар хаража, бүхы арга боломжоёо тооложо үзөөд, болзорhоонь урид, 1974 онhоо эхилэн, урьhаламжын мүнгые улад зондонь бусаажа эхилхэ хэрэгтэй гэжэ тогтооhон байна.

Урьhаар абаhан мүнгэеэ улад зондонь иимэнүүд болзорнуудта бусааха гэжэ хараалагдана: 1974 ба 1975 онуудта — жэлэй 1 миллиард түхэриг, 1976—1980 онуудта — жэлэй 1 миллиард 200 миллион түхэриг, 1981—1985 онуудта — жэлэй 1 миллиард 500 миллион түхэриг, 1986—1989 онуудта — жэлэй 2 миллиард түхэриг, 1990 ондо — 2 миллиард 300 миллион түхэриг.

Тиимэ болохолоороо, гүрэнэй үри түлэхэ болзор **6 жэлээр** хороогдобо.

Улад зоной хэрэглэдэг эд бараа ехээр үйлэдбэрилхэ, худалдаа наймаа улам дэлгэрүүлхэ аргаар арад зоной мүнгэн олзо доходынь бүри түргэноөршье, ехээршье ургаха ёhотой. Улад зоной мүнгэн олзын 40 процент ехэ болоходонь, улад зондо эд бараа худалдалга 42 процентээр, ажаhуудалай талаар түлөөhэтэ хангалгын хэмжээн — 47 процентээр дээшэлхэ зэргэтэй гээд Директивэнүүдэй проект дотор хараалагдана.

Мяха, загаhа, ургамалай тоhо, үндэгэ, овощ гэхэ мэтын эдеэ хоолой зүйлнүүдэй наймаанай фонднууд шэнэ табан жэл соо 40—60 процентээр ехэ болгогдохо. Хубсаhа — 35 процент, трикотажна зүйл — 56 процент, культурно-ажаhуудалай эд бараа — 80 процент ехээр худалдагдаха. 100 айл бүхэндэ хүртэсын талаар абабал, хэрбээ 1970 ондо 32 холодильник хүртэhэн байбал, 1975 ондо 64 хүртэхэ, телевизор — 51-нэй орондо 72, хубсаhа угаадаг машина — 52-ой орондо 72 хүртэхэ. Табан жэлэй hүүл багта 1970 онойхидо орходоо 6 дахинhаа олон автомобиль улад зондо худалдагдаха.

Улад зоной хэрэглэдэг эд бараа ехээр гаргажа худалдахынгаа хажуугаар, тэрэнэй ассортиментые ходо үргэдхэжэ, hайжаруулжа байха гээшэ шухала. Зоной эрилтэ миин лэ дүй дээрэнь хангаха бэшэ, харин зондо сохом хэрэгтэй, шанартай, элдэб янзын эд бараа магазинуудта наймаалха гээшэ тон шухала зорилго болоно. Энэ зорилго промышленностиин, худалдаа наймаанай урда шанга эрилтэ табина. Промышленность худалдаа наймаан хоёр улад зоной эрилтын ямараар хубилжа байhые саг соонь обёоржо, зохихо хэмжээ абажа байха ёhотой.

Промышленностьда хэхэ захилнуудаа зүбөөр тодорхойлхын түлөө, эд хэрэглэгшэдтэ эд бараа саг соонь хүргэхын түлөө наймаанай эмхинүүдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ саг ерээ. Шэнэ янзын, бүри hайн эд бараа гаргажа, промышленность болбол тэрээгээрээ улад зоной эрилтэдэ баhал нүлөө үзүүлхэ ёhотой.

Ниитын эдеэ хоолой газарнуудай наймаанай хэмжээн табан жэл соо 1,5 дахин ехэ болохо. Илангаяа барилганууд, предприятинууд дээрэ, hуралсалай газарнуудта столовонуудые, ресторануудые, кафенүүдые бүри олоорнь бариха хэрэгтэй. Улад зониие хангалгын шанар, болбосорол дээшэлүүлхэ гээшэ ниитын эдеэ хоолой ажал хүгжөөхэ гол зорилго мүн.

Гүрэнэй розничэ сэн шэнэ табан жэл соо тогтууритай байлгагдаха ёhотой гээд Директивэнүүдэй проект дотор хэлэгдэнэ. Эд бараанай нөөсын ехэ болоhонойнь зэргээр зарим эд бараанай сэнгынь хямдаруулагдаха юм.

Эдеэ хоол гэртээ бэлдэхэ ажал хүнгэдхэхэ полуфабрикадууд, кулинарна эдеэн, концентрат болон бусад эдеэ бүри ехээр ойрын жэлнүүдтэ буйлуулагдажа худалдагдаха. Багсалагдаhан эд бараа бүри ехээр гаргадаг болохо, захилнуудые уридшалан абаха, посылка ябуулха аргаар наймаа хэхэ, болбосон наймаа ондоошье аргаар хэхэ ажал дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй.

Улад зониие **ажаhуудалай талаар** хангалгын хэмжээе 2 дахинhаа доошо бэшээр ехэ болгохо гэжэ хараалагдана. Тэрэнэй тулада мастерской, ателье, химическэ сэбэрлэлгын фабриканууд, хубсаhа угаадаг болон бусад предприятинуудые олон болгохо шухала. Улад зониие ажаhуудалай талаар хангаха ажал мүнөөнэй эрхэ байдалда оньhожорууланги томо hалбари шэнгеэр хүгжэхэ ёhотой.

Улад зоной олзо доходой ехэ боложо байхадань, тэдэнэй соёл болбосоролой эрилтэшье, хэрэглэмжэшье баhал ехэ бололсожо байха юм. Жэшээнь, туризм гээшэ бүрил ехэ удха шанартай боложо байдаг. Тиимэhээ тэрэнэй материальна үндэhэ hуурииe үргэдхэн бэхижүүлхэ, гостиницануудые, кемпингнүүдые, туристнуудые хангаха бусадшье барилгануудые олоорнь хэхэ хэрэгтэй.

565 — 575 миллион дүрбэлжэн метр гэр байра 1971—1975 онуудта бүхы дээрэнь бариха гээд Директивэнүүдэй проект дотор хараалагдана. Зохид hайнаар ухаалhан, hайнаар түхеэрhэн **гэр байра** шэнэ проектнүүдээр бүри олоороо баригдаха ёhотой.

Гэр барилгын коопераци хамжааниие дэлгэрүүлхэ, мүн хото, хүдөөгэй зоной үмсэдөө гэр барихадань туhалха хэрэгтэй.

Коммунальна хангалга hайжаруулгада, hуурин газарнуудые болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ ехэ анхарал табиха шухала. Городуудай, городой түхэлэй томо поселогуудай олонхинь уhаар централизованно аргаар хангагдаха юм. Улад зон гэрэйнгээ хэрэгсэлдэ зайн гал бүри ехээр хэрэглэдэг болохо. Табан жэлэй турша соо 17—18 миллион байрада газ оруулагдахаар хараалагдана. Городуудай гэр байрануудай 65—75 процентнь, хүдөөгэйхи — 40—50 процентнь газтай болохо.

Түрүүшын табан жэлнүүдэй үедэ бүгэдэ ниитын эхин hуралсал бэелүүлээ hэмди. Политическэ ба социальна тон ехэ удха шанартай зорилго шэнэ табан жэл соо шиидхэгдэхэ— **бүгэдэ ниитын дунда hуралсалда оролгые дүүргэхэ.** Теэд бүгэдэ ниитын дунда hуралсал бэелүүлэгдэхэдэ, өөрынгөө шадабариин зэргээр мэргэжэл шэлэхэ, бүхы общиствын аша туhада бэлиг шадабаряа эрхим hайнаар хэрэглэхэ ехэ арга хүн бүхэндэ олдохо.

Директивэнүүдэй проект дотор профессионально-техническэ hуралсалда ехэ анхарал табигдана. Дээдэ ба тусхай дунда hуралсал дам саашадаа хүгжэхэ, 9 миллион шахуу мэргэжэлтэдые, тэрэ тоодо эрдэм ба техникын шэнэ hалбаринуудаар мэргэжэлтэдые hурган бэлэдхэхэ гэжэ хараалагдана.

Мүнөө hаял hургуулида ороошод 90-ээд онуудай хирээр, хорин нэгэдэхи зуун жэлэй эхеэр экономико ба соёл культурые хүгжөөхэ болонод. Тиимэhээ hургуулинуудта, техникумүүдтэ, дээдэ hургуулинуудта hургаха программа ба арга методүүд эрдэм, техникын ерээдүйн хүгжэлтые бүри мүнөөнhөө хараадаа абалсаха ёhотой.

Ном, газетэ, журнал саашадаа бүри олоорнь гаргаха, тэдэнэй удхые, гадар шэнжые hайжаруулха, кинотеатрнууд болон киноустановконуудые олошоруулха, соёлой эмхи зургаануудай материально-үндэhэ hуури бэхижүүлхэ гээшэ улад зоной соёлой эрилтэ бүри hайнаар хангалгада шухала удха шанартай.

Улад зоной элүүр энхые сахиха талаар шэнэ табан жэл соо ехэ зорилгонууд табигдаба.

Медицинскэ бүхы түхэлэй туhаламжа hайжаруулха, хүдөөгэй зоной медицинскэ туhаламжые городой хэмжээндэ дүтэлүүлхэ хэрэгтэй. Элүүрые сахилга тухай хуули дотор, тэрэшэлэн «Элүүрые сахилгые дам саашадань hайжаруулха, орон соохи медицинскэ эрдэм наука хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол дотор тэдэ зорилгонууд дэлгэрэнгыгээр тодорхойлогдоhон байна. Больница, поликлиникэ, диспансер, санатори ба амаралтын гэрнүүдэй барилга үргэлжэлүүлэгдэхэ. Больницадахи hууринуудай тооe 1975 ондо 3 миллиондо хүргэхэ гэжэ хараалагдана.

Физическэ культура ба спорт юhэдэхи табан жэл соо дам саашаа хүгжэхэ.

Арад зоной элүүр энхэ байхын тулада байгаалида гамтайгаар хандаха, hуурин газарнуудые ариг сэбэрээр байлгаха хэрэгтэй. СССР-эй Верховно Соведэй баталhан Газар ба уhан тухай хуулинуудай гол дүримые нарин шангаар шууд бэелүүлхэ шухала.

Нүхэдүүд! Шэнэ табан жэлэй социальна программын бэелүүлэгдэхэдэнь, манай общиствын бүхы зоной байдал улам hайжарха байна бшуу.

Совет хүнүүдэй ажаhуудал, соёл культурань үргэн фронтоор, социалис общиствын хүгжэлтэдэ тааараха элдэб янза ба аргаар hайжаруулагдаха, дээшэлүүлэгдэхэ байна.

Ажалые материальна ба сэдьхэлэйшье талаар урмашуулха аргануудые зохидоор тааруулха хэрэгтэй. Ажалдаа hайн үрэ дүн туйлаhан, үүсхэл гаргаhан ушарые материальна ба сэдьхэлэй талаар элдэб аргаар урмашуулха хэрэгтэй. Тиимэ урмашуулгань хүнэй габьяае олон зоной мэдэржэ байhые харуулхын саада тээ, хүнэй профессиональна омогорхолые дээшэнь үргэдэг байна.

Арад зоной материальна байдал hайжаруулга, соёлойнь хэмжээе дээшэлүүлгэ социалис ёhоной ажабайдал улам бэхижүүлгэтэй, хүгжөөлгэтэй нягта холбоотой. Социализмын айхабтар бүлюу талын коммунис байгуулалта соогуур ашаяа бүрил ехээр харуулжа байhыень совет хүнүүд хаража, ойлгожо байна.

Социализм хадаа общиствын баялигые общиствын бүхы гэшүүдэй зөөри баялиг түүхэ соо түрүүшынхеэ болгожо байна бшуу. Совет хүнүүдэй ажалай баатаршалгын, коммунизмын үзэл сурталда тэдэнэй үнэн сэхэ байлгын эшэ үндэhэниинь, парти ба арадай эбдэршэгүй нэгэдэлэй эшэ үндэhэниинь сохом болоно.

VI. Гадаадын экономическа харилсаа холбоон

Нүхэдүүд!

Оронууд хоорондын ажалай хубааралай бүхы hайн талыень хүсэд дүүрэнээр хэрэглэлгэдэ зорюулагдаhан гадаадын экономическа харилсаа холбооe саашадань хүгжөөлгэ юhэдэхи табан жэлэй гол зорилгонуудай нэгэн мүн. Энэ хадаа Советскэ Союзай уласхоорондын байдалые бэхижүүлгэдэ, дэлхэйн социалис байгуулалтын нэгэдэл ба экономическа хүсые бата бэхи болгохо хэрэгтэ ашатай туhатай байха.

СССР-эй гадаадын экономическа харилсаа холбоондо социалис оронуудтай харилсаан онсо hуури эзэлдэг. Үнгэрhэн табан жэлэй туршада Советскэ Союз ба социалис бусад оронуудай хоорондо хэгдэhэн худалдаа наймаанай ниитэ хэмжээн нэгэ хахад дахин дээшэлээ. Харилсан туhалалсалгын экономическа соведээр нэгэдүүлэгдэhэн гүрэнүүдэй үйлэдбэри ба научно-техническэ талаар хамжаан горитойгоор үргэдхэгдөө.

Аха дүү оронуудтай СССР-эй экономическа ба научно-техническэ харилсан туhалалсалгые түсэбэй ёhоор нягта холбоотойгоор хүгжөөхэ талаар Директивэнүүдэй проектээр хэдэ хэдэн тодорхой хэмжээнүүд хараалагданхай. Совет промышленностиин олон зүйлэй продукци эльгээлгэ горитойгоор дээшэлхэ, тэрэ тоодо машина бүтээлгын, электроникын, химиин ба бусад hалбаринуудай эд хэрэгсэл, түүхэй эд, түлишэ худалдагдаха юм. Жэшээнь, СЭВ-эй гэшүүн оронуудта 1966—1970 онуудта үгтэhэн нефтиин хэмжээн 138 миллион тонно hаа, юhэдэхи табан жэлэй үедэ 243 миллион тонно хүрэтэр дээшэлхэ. Байгаалиин газ худалдалга тэрэл үедэ 8-hаа 33 миллиард кубометр, электрын элшэ хүсэн—14-hөө 42 миллиард киловатт-час, түмэрэй руда (металл дээрэ оруулан тоолоходо) — 72-hоо 94 миллион тонно хүрэтэр дээшэлхэ. Шэнэ табан жэл соо бидэнэр СЭВ-эй оронуудhаа химическэ промышленностиин 1,3 миллиард түхэригэй түхеэрэлгэ, түмэр замай, уhан замай транспортын 3 шахуу миллиард түхэригэй хэрэгсэл, хүн зоной хэрэглэмжын эд бараа — 8,5 миллиардhаа дээшэ түхэригтэ абаха байнабди.

СЭВ-эй гэшүүн оронуудhаа Советскэ Союзай худалдан абаhан эд хэрэгсэлэй ургалта арадай ажахын зарим эрилтэнүүдые гүйсэд хангаха арга бидэндэ олгохо байна.

Мүнөө үедэ зохёогдожо байhан социалис экономическа нэгэдэлэй программа СЭВ-эй оронуудай харилсан туhалалсалтада бии байhан туйлай ехэ арга боломжонуудые бүхы хэмжээгээр ашаглаха хэрэгтэ туhалха ушартай.

Түлишын, түүхэй эд ба металлай нөөсые горитойгоор дээшэлүүлгэ, экономикын элдэб hалбаринуудта нэгэ шэглэлтэйгээр мэргэжэхэ ба хоорондоо хамжан хүдэлмэрилхые анхаралдаа абан, манай түсэблэлгын ба ажахын органууд хамтын проект зохёолгын бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ бусад оронуудтай хабаадалсаха юм. Уласхоорондын инвестиционно хамжаанай банкын ажал ябуулгын үргэдхэгдэхэдэ, эдэ зорилгонуудые бэелүүлгэ нилээд хүнгэдхэгдэхэ. Капитальна хүдэлмэридэ мүнгэ hомололгын асуудалаар зүбшэн ойлголсоhон политика бэелүүлгэдэ тус банк туhалха ушартай. 1970 ондо байгуулагдаhан энэ банк ехэ барилганууудай түсэбтэ СЭВ-эй оронуудай хамтаараа мүнгэ зөөри hомолхо хэрэгтэ нягта харилсаа хангаха ёhотой.

Энэ табан жэлдэ экономическа болон научно-техническэ харилсаа холбоо бүхы хэмжээгээр үргэдхэлгэдэ манай орон ехэ анхарал хандуулжа, энэ үндэhэ hуури дээрэ социалис бусад оронуудтай — Вьетнамай Демократическа Республика, Корейн Арадай-Демократическа Республика, Кубын Республика, Югославиин Федеративна Социалис Республикатай гадаадын худалдаа наймаан бүридхэгдэхэ байна.

Хитадтай худалдаа наймаагаа хүгжөөхэ талаар Советскэ Союз хэдэ хэдэн шухала алхам хээ. Гэбэшье энэ асуудалаар хэгдэhэн хүдэлмэриин үрэ дүнгүүд хоёр ороной бодото арга боломжонуудые сүм хангажа огто шаданатүй. Ерэхэ жэлнүүдтэ адли тэгшэ эрхэ байдалда, бэс бэеынгээ аша туhые хаpалсаhан үндэhэ hуури дээрэ Хитадтай хэгдэхэ худалдаа наймаа хүгжөөхын түлөө бидэнэр оролдохо байнабди.

Шэнэ табан жэлдэ Азиин, Африкын ба Латинн Америкын хүгжэжэ байhан оронуудтай СССР-эй гадаадын экономическа харилсаа холбооe саашадань үргэдхэхөөр хараалагдана. Эдэ түбинүүдэй олохон орон — Инди, Афганистан, Иран, Пакистан, ОАР, Сири, Ирак, Алжир болон бусадтай манай хэдэг худалдаа наймаан, экономическа харилсаамнай шэнэ шатада гаража, ажахын ашатай туhатай харилсаан бүхөөр тогтонижоо гэжэ мүнөө хэлэхэдэ болоно. Тэдэнтэй адли тэгшэ ба бэе бэеынгээ аша туhые харалсалгада үндэhэлhэн манай харилсаан уласхоорондын экономическа харилсаандахи империалис дарлан мүлжэлгын ёhо гуримда эсэргүү, ажалай хубаарилай тогтонижоhон шэнжэтэй боложо байна. Тиихэтээ хамта, хүгжэжэ байhан гүрэнүүдтэй худалдаа наймаа үргэдхэhэнэй ашаар Советскэ Союз өөрынгөө арадай ажахын эрилтые хүсэд дүүрэнээр хангаха аргатай болоно.

Ази, Африкын ба Латинн Америкын гүрэнүүдтэй Советскэ Союзай экономическа харилсаан эдэ гүрэнүүдэй национальна бэеэ даанхай байдалые саашадань бэхижүүлхэ, империализмда эсэргүү, эб найрамдалай ба социальна хүгжэлтын түлөө бултанаймнай тэмсэлэй хэрэгтэ аша туhатай гэжэ найдамтайгаар хэлэхэдэ болоно.

Промышленна талаар хүгжэнги капиталис оронуудтай худалдаа наймаанай харилсаа холбоо үргэдхэхые эрмэлзэнэбди. Финлянди, Франци, Итали, Япон, ФРГ, Австритай манай экономическа харилсаанда наймаанай-экономическа, научно-техническэ ба финансын асуудалнуудые хабаадуулhан удаан болзорой хэлсээ баталха ушар гарана. Эдэ бүгэдэ худалдаа наймаа хүгжөөхэ арга боломжо нэмээжэ үгэнэ.

Хэрбээ капиталис оронуудай промышленна, худалдаа наймаанай бүлэгүүдэй Советскэ Союзтай экономическа харилсаагаа үргэдхэхые горитойгоор оролдоо hаань, тэдэ оронуудтай манай худалдаа наймаан бүри ехээр үргэдхэгдэхэ байна бшуу.

Мүнөө сагай уласхоорондын байдалые шахардуу болгожо байдаг гол шухала асуудалнуудые шиидхэхэ тушаа үрэ ехэтэй алхамуудай хэрбээ хэгдээд байгаа гээшэ hаа, баруун оронуудтай манай экономическа харилсаанай хэмжээн тусгаар ондоо байжа болохо hэн.

Жэшээнь, Европын аюулгүй байдал тушаа асуудалнуудаар суглаа зарлаха хэрэгтэ Советскэ Союз тон ехэ анхарал хандуулна. Тэрэ суглаан Европодо бэе бэедээ этигэхэ ушар бэхижүүлхэ, экономическа ба научно-техническэ харилсаанда үргэн харгы нээжэ үгэхэ хэрэгтэ туhалха байhыень бидэнэр hайн ойлгонобди. Энэ ушар түби хоорондын ашаа шэрэлгэ эмхидхэхэ, электрын элшэ дамжуулха хүсэ ехэтэй лини барижа, тэрэнэй үндэhэ hуури дээрэ Европын нэгэдэмэл энергетическэ системэ байгуулха, түлишын, электрын элшэ хүсөөр хангалгын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ горитой алхам хэхэ эрхэ байдал олгогдохо байгаа. Тэрэ суглаан хадаа хүн зоной ажал ябуулгын тон шухала hалбаринуудай нэгэн болохо— байгаали хамгаалга, нэн түрүүн Европые тойроhон далайнуудай уhа сэбэр байлгаха, тэдэнэй баялигай нөөсые ашагтайгаар хэрэглэхэ асуудал шиидхэлгэдэ үргэн харилсаа олгохо hэн. Тэрэ суглаан зүрхэ-hудаhанай үбшэ аргалха, рак үбшэнтэй тэмсэхэ хэрэгтэ олон ороной эрдэмтэдэй хүсэ нэгэдхэн элсүүлхэ арга олгохо бшуу.

Иимэрхүү холын хараатай асуудалнуудай гансахан Европодо шухала бэшэ байhаниинь мэдээжэ. Ушар иимэhээ, бидэнэр энэ талаар ондоо гүрэнүүдтэй, тусхайлан хэлэбэл, Канада ба Японтой харилсаа байгуулхаар бэлэмди. Хоёр ороной экономическа хүгжэлтын харилсаанай хэмжээнэй олонхи ушарта тааруу байхын тулада Америкын Холбоото Штадуудтай экономическа харилсаагаа үргэдхэхэhөө бидэ арсахагүй байнабди. Иимэ харилсаан эб найрамдал бэхижүүлгэ ба амгалан тайбанаар ажаhуулгын бата бэхи үндэhэ hуури болохо байгаа.

Советскэ Союз, социалис аха дүү оронууд социальна элдэб байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондоо амгалан тайбанаар зэргэ оршон hуухын түлөө хэлбэришэгүйгөөр тэмсэнэ. Дайн заатагүй болохо юм гэжэ бидэнэр тооногүйбди, тиимэhээ хоёр байгуулалтын хоорондо экономическа мүрысөө хэхые хүсэнэбди. Бидэнэр худалдаа наймаанда «Ниитын дэлгүүр» гэдэгтэл адли хаагдамал бүлэглэлдэ эсэргүү байhанаа мэдүүлнэбди. Бидэнэр ямаршье илгаа гаргангүй, экономическа олон янзын үргэн харилсаа хүгжөөхэ байнабди. Иимэл даа манай шууд сэхэ хараа шугам. Өөрынгөо зүгhөө худалдаа наймаа хэхые хүсэдэг, амгалан тайбанаар зэргэ оршон ажаhууха ёhо гуримые хүндэлдэг гүрэн бүхэнтэй харилсаа байгуулхаар бэлэмди. Бидэнтэй хэдэг харилсаа холбоондоо хизаарлалта ба илгаануудай аргаар Советскэ Союзда хохидол ушаруулхые оролдогшод нэгэ иимэ юумэ мартадаг: Советскэ Союзда баялигай нөөсэ ехэ бии, бидэнэр бэеэ даагаад хүгжэхэ дүүрэн арга боломжотойбди.

Зарим албан зургаануудай тала хаража бэшэ, харин бүхы арадай ажахын ашаг үрэтэй нягта холбоотойгоор гадаадын экономическа харилсаанай асуудалнуудые түсэблэлгын органуудай, гадаадын худалдаа наймаанай эмхинүүдэй, промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй шиидхэдэг байхань тон шухала.

Гадаадын худалдаа наймаа хүгжөөлгэ, уласхоо[...] номическа ба научно-техническэ харилсаа үргэдхэл[...] бан жэлэй зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэр[...] туhатай байха.

* * *

Нүхэдүүд! Табан жэлнүүдэймнай түүхэ—ленинскэ [...] хүтэлбэри доро социализм байгуулаад, мүнөө коммуни[...] териально-техническэ үндэhэ hуури амжалтатайгаар [...] байhан совет арадай агууехэ үйлэ хэрэгэй түүхэ мүн[...] жэл бүхэндэ оронoймнай экономико, эрдэм [...] культура хүгжэнэ, национальна доход ургана, хүн зон[...] hуудал hайжарна, социальна ехэ ехэ зорилгонууд [...]нэ.

Манай партиин съезднүүд хүгжэлтын бүхы ша[...] вет оронoймнай коммунизм тээшэ дабшалтые тодорхо[...] хэтэ хараа шугам байhан, байхашье гээшэ. Ээлжэ[...] жэлэй саашанхи хүгжэлтэдэ манай партиин дээдэ [...] раалжа байhан генеральна хараа шугам бүхы парт[...] совет хүнүүдэй хүсэл эрмэлзэл ба ухаан бодолые [...] рүүлэнхэй.

Юhэдэхи табан жэл—оронoймнай экономикын [...] хүгжэлтын, хоёр зуун таби миллион тоото[...] арадай байдал hуудал hайжаруулгын түсэб болоно. [...] жалтанууд хадаа социализмын бэе тээшээ анхарал [...] хүсые улам арьбадхана. Советскэ Союзай, социалис [...] нуудай жэшээ бүхы дэлхэй дээрэ социальна хүгжэлт[...] хэлгэдэ айхабтар ехээр нүлөөлнэ.

Шэнэ табан жэлэй түсэб—социалис үйлэдбэриин [...] нуудай саашанхи хүгжэлтын түсэб. Энэ түсэб үйлэд[...] общиствын хэрэгүүдые хүтэлбэрилгэдэ олонитэ [...] эдэбхитэйгээр хабаадалсалга хангаха. Совет социалис [...] та—хүдэлмэришэн анги, таряашад, арадай интеллиге[...] хёон байгуулхы хүсэеэ дүүрэнээр хэрэглэхэ арга [...] эгээл түрүү, эгээл демократична байгуулалта мүн.

Манай табан жэлэй түсэб—амгалан байгуулалтын [...] вет гүрэнэй политика эб найрамдалай ба хүгжэлтын [...] гэжэ тус түсэб харуулна. Манай амгалан байгуулалтын [...] манай эб найрамдалда дуратай политика империализм[...] түримхэй политикада эсэргүү шэглэлтэй. Уласхооро[...] шүүрилтэ байдалые hулаpуулхын түлөө, бүхы арадуудай [...] hада бидэнэр тэмсэнэбди.

Уласхоорондын шахардуу шанга байдалда империал[...] хис этэгээдүүд сэрэгэй хорото ааша, зэзрхэг түримхэй [...] хэнэ. Америкын империалистнууд уласхоорондын эрхэ [...] гээр эбдэн, Вьетнам, Камбоджо ба Лаосто зэрлиг мүү[...] мэдэлгын дай хэхэ зуураа, Дүтын Зүүн зүгтэхи эзэрхэг [...] хэй аашые дэмжэлсэнэ. Дэлхэй дээрэ шахардуу шанга [...] тохёолдоод, дайнай аюулай сарагдаагүй байхада бидэ[...] сэгтэ хүсэнүүдээ улам бэхижүүлхэ ба дайшалхы хэ[...] байлгаха тон шухала асуудалые минуташье мартаха [...] Шэнэ табан жэлдэ манай гүрэнэй оборонын хүсэ шада[...] ехээр хүгжөөгдэхэ.

Табан жэлэй түсэбые дүүргэлгэ бүхы Советскэ [...] союзна республика бүхэнэй саашанхи хүгжэлтэдэ, [...] оронoймнай бүхы арадуудта ажахын ба политическэ [...] удха шанартай байха: тэрэ дүүргэлтэ оронoймнай экон[...] хүсэ шадалые бүри ехээр арьбадхаха, бүхы хүнүүдэй [...] дал бүри hайн, гоё hайхан, баян дэлгэр, оюун бодолой [...] бүрин түгэс, hонирхол ехэтэй болгохо байна.

Совет хүнүүд Коммунис партиингаа XXIV съездые [...] арадай мүрысөөнэй ехэ амжалтануудаар угтаба. [...] ностиин түрүүшын кварталай түсэб бүхы дээрээ үлүү[...] гэгдээ. Промышленна үйлэдбэриин хэмжээн түсэбөөр [...] даhанhaa 103 процент дүүргэгдээ. Нёдондо жэлэй [...] кварталтай жэшэбэл, сүүдхэ соо продукци [...] рилгэ дунда зэргээр 9,5 процент дээгүүр [...] Бүхы министерствэнүүд, бүхы союзна республ[...] промышленна продукци үйлэдбэрилхэ даалгабаряа [...] дүүргэбэ. Тэрэшэлэн мал ажалай продуктнуудые бэлэдх[...] сэб ба нэмэлтэ даалгабаринууд, тэрэ тоодо мяха ба hүө[...] габаринууд үлүүлэн дүүргэгдээ. Энэ хадаа табан жэлэй [...] эхилэгдэhэнэй гэршэ боложо үгэнэ.

Табан жэлэй даалгабариие бэелүүлхын түлөө тэмсэл[...] шадай зохёон байгуулхы эдэбхи үүсхэлэй орьёлон [...] hанда бидэнэр этигэнэбди. Энэ ушар коммунис байгуул[...] шэнэ амжалтануудые туйлаха хэрэгтэ шиидхэхы арга [...] болохо байна.

«...Түүхэтэ ажал ябуулгын далайса, дабшаса [...] бүри, тэрэ үйлэ хэрэгтэ хүн зон олоор хабаадана. Ондоо[...] лэбэл, өөhэдынгөө хүсэжэ байhан хубилалтые улам гүн[...] хэхэ бүри, тэрээндээ үнэн сэхээр, бүри ехэ анхарал оролдо[...] гоор хандаха — иимэ эрилтын шухала байhанда хэдэн [...] олон арба миллион хүниие этигүүлхэ хэрэгтэй» гэжэ [...] хэлэhэн үгэнүүдые совет общиствын хүгжэлтын түүх[...] дүршэл батадхан элирхэйлнэ бшуу.

Ажалша олониитын ажалай хүсые Коммунис [...] тимнай нэгэ шэглэлтэйгээр толгойлон хүтэл[...] Хүдэлмэришэн анги, бүхы ажалшаднай түрэл партида [...] гүй этигэл найдабаритай. Хэзээдэшье, үйлэдбэриин ямар[...] зарта үнэн сэхэ ажалай ульгэр жэшээ харуулха, өөр[...] хэрэгые гүнзэгы hайнаар мэдэхэ, нягта нарин ба жура[...] хые, эрид сэхэ хараа баримталха ба дутагдалнуудтай эбэ[...] байха уялга бидэнэр, коммунистнуудта даалгагдана гээшэ.

Дэлхэйн коммунис болон хүдэлмэришэнэй бүхы ша[...] тинуудай түлөөлэгшэд съездымнай хүдэлмэридэ хабаа[...] Советскэ Союзай Коммунис партиин политикада манай [...] үндэр сэгнэлтэ үгэжэ байhандань баяр баясхалантайбди. [...] хэйн социалис байгуулалтые бэхижүүлгэдэ, уласхооронды[...] мунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөө, национальна сүлөө[...] тэмсэлые хүгжөөлгэдэ манай ажахын хүгжэлтэнүүд ехэ[...] нэмэри болоо гэжэ тэдэнэр тэмдэглэнэ.

Капитализмтай социализмын түүхэтэ тэмсэлдэ манай [...] жэлые агууехэ илалта болохо гэжэ уласхоорондын хү[...] шэн анги, дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүнүүд тоолоно [...] Бүхы хүн түрэлтэнэй социальна хүгжэлтэдэ, бүхы дэлх[...] рэ коммунизмын илан мандаха хэрэгтэ шэнэ табан жэл[...] дабшасын алхам гэжэ тэдэнэр тоолоно.

Ажалша хүнэй байдал hайжаруулха, хүнэй оюун бэли[...] хыдэнь hалбаруулха гээшэ манай гол зорилго, гол ор[...] мнай гэжэ түсэбүүдээрээшье, политикаараашье бүхы [...] ажалшадта бидэнэр, коммунистнууд харуулнабди.

Манай партиин XXIV съезд дээрэ баталагдаха юhэдэхи [...] жэлэй түсэбэй Директивэнүүд—бүгэдэ арадаймнай [...] программа болоно.

Совет арад энээнhээ урда тээхи бүхы табан жэлнүүдэ[...] бүүдые амжалтатайгаар дүүргэhэн байна. Тэдээнтэй [...] шэнэ табан жэл хараалагдаhан зорилгонуудайнгаа гүн [...] дэлисэ ехэтэй байhанаараа, совет общиствын ажабайдал[...] шухала бүхы талые абалсаhаараа онсо илгаатай.

Бүгэдэ арадай агууехэ энэ хэрэгтэ өөрынгөө хубита [...] хын тула оронoймнай ажалшан бүхэн хүсэ шадалаа гамна[...] байна.

Партиин хүсэл зорилгоор, бүхы совет арадай хүсэл [...] зэлээр, шэн габьяата ажалаар юhэдэхи табан жэлэй [...] тайгаар дүүргэгдэхэ байhаниинь найдамтай гэжэ мэдүүлн[...] зүбшөөгыт.

Ленинэй агууехэ парти алдар суута шэнэ баатарш[...] коммунизмын шэнэ амжалтада бидэниие хүтэлнэ!

(Нүхэр А. Н. Косыгинай хэhэн элидхэл ехэ анхарал[...] шагнагдажа, нэрьемэ альга ташалган хэдэн дахин [...])

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕ[...]

Н-00350. Заказ №[...]